

Arbete är vägen till frihet – en studie om arbetsförmedlares syn på sitt nya integrationsuppdrag

Moa Nordberg

Socialhögskolan vid Lunds universitet
SOPA 63
Ht-10

Handledare: Carina Tigervall

Abstract

Author: Moa Nordberg

Title: Arbete är vägen till frihet – en studie om Arbetsförmedlares syn på sitt nya integrationsuppdrag

Supervisor: Carina Tigervall

Examiner: Staffan Blomberg

The integration work in Sweden has during the last years undergone a reformation process and in December 2010 a new law came into forces. With the new law the government 2006-2010 aims to reform the integration work in direction of a faster establishment towards the labour market. The reform imply that the Employment Office (“Arbetsförmedlingen”) become the new authority responsible for the integration work in Sweden. The purpose of this study was to examine and analyze how employment officers portrays and describes their new assignment with integration, clients and the relationship between work and integration. The study was based on semi-structured interviews with four employment officers. The empirical material consisted of both interviews and parts from the government bill that preceded the new law. The empirical material was analyzed based on a discourse analysis and a social constructive perspective. As a complement to these perspectives Neergards model of employment officer - “in the middle”, to create an understanding of spheres that affect the employment officers in their performance of integration work, is applied. A postcolonial perspective is added to illustrate cultural force. The results of the study shows that politician terms from the government bill is reflected in the employment officers’ discussion of integration. All of them agreed upon that integration work should be efficient and work was pointed out as the most important goal in the integration process. The scrutiny also shows that the vision of efficiency sometimes collide with - on the one hand structural factors such as lines to the teaching of Swedish or child care – and on the other hand individual factors such as cultural clashes or reduced workability in the newly arrived. The result shows that employment officers have to adapt to the demands of the employers when they shall mediate work for their clients. The employment officers expressed a desire to create cooperation with this group to an increasing extent in order to create more opportunities. The employers are key figures and important to collaborate with to make the politicians goal fulfilled about work in the integration process. Further the scrutiny came to the conclusion that the reformed integration work tend to control and transform the newly arrived to adapt to the Swedish system and labour market.

Key words: Integration, Employment Office, Employment officers, Social constructivism, Post colonialism, Neergard: employment officer - “in the middle”

Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till de intervjupersoner som tog sig tid att ställa upp i denna studie. Utan Era tankar och berättelser hade studien inte varit möjlig.

Jag vill även tacka min handledare Carina Tigervall som gett mig stöd och nyttiga synpunkter under resans gång.

I övrigt vill jag rikta ett tack till vänner och familj som fungerat som ”substitut” för en uppsatskollega – Ert stöd och Era synpunkter har varit till stor hjälp.

Moa Nordberg, Lund

2011- 01- 01

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Begreppsdefinitioner	7
1.4.1. <i>Integration & assimilation</i>	7
1.4.2 <i>Nyanlända & invandrare</i>	8
1.5 Tidigare forskning	8
1.5.1 <i>Källkritik</i>	9
1.5.2 <i>Arbetsförmedlingen</i>	9
1.5.3 <i>Arbetsmarknad</i>	10
1.5.4 <i>Bostadsmarknad</i>	11
1.5.5 <i>Svenskspråksundervisnings påverkan för arbete</i>	12
2. Integration i praktiken	13
2.1 Etableringssamtal	14
2.2 Etableringsplan	14
2.3 Etableringslots	15
2.4 Etableringsersättning	15
2.5 Boende	15
2.6 Samhällsorientering och språkundervisning	15
2.7 Instegsjobb	16
3. Metod	16
3.1 Kvalitativ metod	16
3.2 Urval	16
3.3 Semistrukturerad intervju	17

3.4	Genomförande	18
3.5	Intervjupersonerna	18
3.6	Bearbetning och analys	19
3.7	Proposition 2009/10:60	19
3.8	Diskursanalys	19
3.9	Etiska överväganden	20
4.	Teori	21
4.1	Socialkonstruktivism	21
4.2	Arbetsförmedlaren – ”mitt i smeten”	22
5.3	Postkolonial teori	24
5.	Resultat och analys	25
5.1	Diskursanalys av regeringens proposition 2009/10:60	25
5.2	Analys av intervjumaterial	27
5.2.1	<i>Integrationsprocessen och arbete i relation till denna</i>	27
5.2.2	<i>Individuella faktorer</i>	30
5.2.3	<i>Strukturella faktorer</i>	31
5.2.4	<i>Arbetsgivarens roll</i>	32
5.2.5	<i>Kultur</i>	34
5.3	Summering	36
6.	Avslutande reflektion	37
	Referenslista	40
	Bilaga 1	43
	Bilaga 2	44

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Sverige är 2010 mångkulturellt, totalt bor det ungefär 9 340 682 personer i landet varav 1 337 965 är utrikesfödda (Immi 2010). Sverige tar emot ett stort antal invandrare varje år, 2009 hamnade antalet asylsökande på 24 194 och prognosen för 2010 visar att det beräknas komma ca 28 000 asylsökande (Länsstyrelsen 2010:2). Då ett så stort antal människor beräknas tas emot är det av betydelse att man har fungerande integrationsprogram vid ankomsten till Sverige. Flertalet av de uppföljningar som gjorts av integrationsinsatser mellan 1997 och 2006 har visat negativa resultat, bl.a. är arbetslösheten bland utrikes födda i Sverige två till tre gånger högre än bland inrikes födda (Skr: 2009/10:233). Undersökningar visar att det tar lång tid innan invandrare lyckas etablera sig på arbetsmarknaden, efter fem år i Sverige har i genomsnitt endast 50 % av män med invandrabakgrund arbete samt 35 % av kvinnor med invandrabakgrund (Regeringskansliet 2009). Med anledning av detta har regeringen 2006-2010 ställt sig frågan vad som behöver förbättras gällande integrationsarbetet i Sverige. I Proposition 2009/10:60 betonar de den egna försörjningens vikt för att förebygga utanförskap hos den nyanlände och regeringen vill ha en snabbare etablering i arbets- och samhällsliv för den nyanlända invandraren från dag ett. Propositionen 2009/10:60 resulterade 17 maj, 2010 i beslutet om Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända, en lag som syftar till att reformera dagens integrationsarbete i Sverige och Arbetsförmedlingen tog fr.o.m. 1 december 2010 över integrationsarbetet, en omstrukturering som syftar till att förstärka integrationsprocessen i riktning mot arbete som mål.

Arbetsförmedlingen har tidigare i integrationsarbetet haft mer begränsat ansvar för arbetsinriktade insatser i samarbete med kommunerna och omstruktureringen innebär nu att Arbetsförmedlingen ansvarar för integrationen som helhet. Den klientgrupp som i det nya uppdraget blir aktuell är nyanlända invandrare med uppehållstillstånd som fyllt 20 men inte 65, är flyktingar, kvotflyktingar eller anhöriga till dessa grupper. Jag finner det intressant att undersöka hur arbetsförmedlarnas subjektiva tankar kring sin nya uppgift ser ut, vad de förväntar sig av klientgruppen samt kopplingen mellan integration och arbete. Att undersöka deras åsikter är intressant eftersom arbetsuppdraget för dem är helt nytt. Arbetsförmedlingen är de som ska utföra regeringens intention i praktiken, och det är genom deras handlingar som integration kommer till uttryck.

Då arbetsförmedlaren är den som lägger upp planen för vad den nyanlända ska uppnå, innebär detta att arbetsförmedlaren konkret definierar vad målet med integrationen är. De kommer dessutom att ansvara för att bedöma huruvida den nyanlända invandraren är på rätt väg genom att bevilja etableringsersättning. Det nya arbetet med integration innebär en ny position för Arbetsförmedlingen med mycket mer makt att avgöra och bestämma i förhållande till detta – därför är det av stor vikt att undersöka hur de som kommer att inneha denna position resonerar kring integration.

1. 2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att belysa hur Arbetsförmedlingens personal ser på sitt nya arbetsuppdrag gällande integrationsarbete med klientgruppen nyanlända invandrare. Syftet riktas även mot att undersöka vad Arbetsförmedlingens personal har för uppfattning av integration och hur de ser på arbete i relation till integrationsprocessen.

1. 3 Frågeställningar

- Vad har arbetsförmedlarna för uppfattning om integration? Vad anses vara viktigt för att skapa en fungerande integrationsprocess?
- Hur uppfattar arbetsförmedlarna den klientgrupp de ska möta, och vad förväntar de sig kommer att fungera bra respektive mindre bra i arbetet med denna?
- Hur anser arbetsförmedlarna att relationen mellan arbete och integration kommer att påverkas då Arbetsförmedlingen tar över integrationsarbetet?

1.4 Begreppsdefinitioner

1.4.1. *Integration & assimilation*

I ett arbete om integration är det viktigt att definiera vad integration som fenomen innebär och skapa en jämförelsepunkt om dess motsats.

I boken ”Rasismens varp & trasor” kan man finna följande definition av integration:

”majoriteten och minoritetsgruppen ser varandra som jämlikar och försöker kommunicera på bådadas villkor” (Bel Habib 1995, s 98). Motsatsen till integration benämns assimilation och definieras som följande: ”majoriteten bestämmer villkoren för kommunikation och minoritetsgruppen anpassar sig till majoritetsgruppen villkor” (Bel Habib 1995, s 98).

1.4.2 Nyanlända & invandrare

I uppsatsen kommer begreppen ”nyanländ” eller ”nyanländ invandrare” främst att användas då jag benämner den grupp som Arbetsförmedlingens integrationsuppdrag omfattar. Som ovan nämns omfattas klientgruppen i det nya integrationsuppdraget av; nyanlända med uppehållstillstånd som fyllt 20 men inte 65, är flyktingar, kvotflyktingar eller anhöriga till dessa grupper. Begreppet ”invandrare” är egentligen ett brett begrepp som omfattar alla som har flyttat från ett annat land till Sverige för att bosätta sig här ett tag (Nationalencyklopedin 2010). Jag har därför valt att använda benämningarna ”nyanländ” och ”nyanlända invandrare” för att syfta till den klientgrupp som omfattas i Arbetsförmedlingen integrationsarbete. Att använda ordet invandrare i förhållande till en grupp är egentligen tveksamt eftersom begreppet förknippas med en föreställning om något som är annorlunda än det svenska, begreppet upprätthåller ett ”vi” och ”dem” - tänkande (jmf. Grip 2010). I uppsatsen kommer ändå begreppen ”nyanländ” och ”nyanländ invandrare” att användas eftersom jag är intresserad av att undersöka hur intervjupersonerna ser på sin klientgrupp och arbetet med denna. För att visa att jag är medveten om tveksamheten med att använda begreppen i min text kommer ”nyanländ” samt ”nyanländ invandrare” att omges av apostrofer. Det markerar att ordet egentligen är en konstruktion för att avgränsa syftandet till en viss grupp. I avsnitten ”Tidigare forskning” och ”Diskursanalys av regeringens proposition 2009/10:60” återger jag andra författare som har skrivit om ämnet och själva använt sig av begreppet ”invandrare” i sina texter. I dessa sammanhang samt då jag i analysen hänvisar till tidigare forskning kommer även jag att använda begreppen ”invandrare” eller ”utrikes född”, ”män med invandrarbakgrund” och ”kvinna med invandrarbakgrund” eftersom ursprungsförfattarna inte själva definierat någon annan mening.

1.5 Tidigare forskning

Utrymmesmässigt är det svårt att ge en fullständig bild av tidigare forskning inom området integration och därför har några studier rörande arbetsförmedlarens roll i integrationsarbetet, orsaker till segregation på arbets- och boendemarknad samt svenskundervisningens påverkan

för arbete valts ut. Studierna är relevanta i förhållande till mitt syfte då de belyser problem avseende delar i den integrationsprocess som hittills ägt rum, samt vilka problem arbetsförmedlare kan ställas inför gällande integrationsarbetet. Då min studie syftar till att undersöka hur arbetsförmedlare ser på sitt utförande av det ”reformerade” integrationsarbetet är det av stort intresse att kunna dra paralleller till nedan presenterade problem avseende integration. Arbetsförmedlingens uppdrag med integration trädde ikraft 1 dec 2010 är i skrivande stund ett relativt outforskat område. Kristina Sibbmark och Olof Åslund (2010) utför en effektutvärderande studie på den försöksverksamhet som bedrivits av etableringssamtal på Arbetsförmedlingar runt om i landet, vilken i färdigt skick säkerligen skulle ha stor relevans för min studie.

1.5.1 Källkritik

Nedan presenteras ett antal studier som dels är utförda av forskare med anknytning till olika universitet, men även av forskare som gjort studier för IFAU och REMESO, vilka är institut som inte är helt politiskt obundna. IFAU ligger under arbetsmarknadsdepartementet och har därför en del personer med politiska kopplingar i sin referensgrupp, vilket är viktigt att ha i åtanke när man tar del av den forskning som IFAU publicerat. REMESO är ett forskningsinstitut som är kopplat till Linköpings universitet, men finansieras av Forskningsrådet för arbete och socialvetenskap, vilket i sin tur lyder under Socialdepartementet. Även detta har politiska kopplingar. Att ha detta kritiska förhållningssätt till vem som står bakom kunskapskällor är besläktat med den teori som bl.a. används för analys i uppsatsen, det socialkonstruktivistiska perspektivet (se under avsnittet ”Teori”). Vetenskapen har en stor makt över vad som anses vara kunskap och en fråga som alltid är bra att ha i bakhuvudet är om vetenskapen representerar en objektiv bild och vilka maktintressen som ligger bakom att presentera de aktuella resultaten (jmf. Wenneberg 2001).

1.5.2 Arbetsförmedlingen

Anders Nergaard (2004) har i en kvalitativ studie för REMESO försökt lyfta fram centrala aspekter i vad Arbetsförmedlingens arbete har för inverkan på matchningsprocesser på en rasifierad arbetsmarknad. Med rasifierad arbetsmarknad menar Nergaard (2004) ”att grupper av människor åtskiljs genom rasistiska konstruktioner och på samma gång skapas som annorlunda och underordnade.

Till dessa underordnade grupper hör många (men inte alla) invandrare eller barn till invandrare samt andra grupper. Rasifiering sker genom ideologiska konstruktioner men med materiella effekter som följd” (s, 7).

Alla arbetsgivare anmäler inte lediga platser till arbetsförmedlingen trots att de har skyldighet att göra så. Endast cirka 30% av de lediga platserna utannonseras via arbetsförmedlingen och enligt Nergaard (2004) är dessa främst arbetarklass- och lägre tjänstemannaanställningar. De direkta aktörer på arbetsmarknaden som upprätthåller rasifieringen är bl.a. arbetsgivare, aktörer inom den aktiva arbetsmarknadspolitiken och facket. Nergaard (2004) visar att det i tidigare gjorda studier kan påvisas att arbetsförmedlingen också ingår bland dessa, men undersöker fenomenet närmre i sin studie. Frågan är om arbetsförmedlingen i sitt arbete med matchning och förmedling mot arbetsmarknaden upprätthåller rasifiering. Genom kvalitativa intervjuer undersöks arbetsförmedlares syn på arbetsgivare, förmedling av arbete och arbetssökande. Nergaard (2004) drar slutsatsen att även om det finns individuella skillnader i hur arbetsförmedlare ser på sin roll, så är det generellt så att arbetsförmedlare måste anpassa sig till arbetsgivarnas krav och att de är underkastade dessa gällande att få tillgång till jobb att förmedla. Arbetsförmedlarna anammar även arbetsgivarnas bild av vad som krävs för att vara anställningsbar. Trots detta vill Nergaard (2004) inte med säkerhet säga att arbetsförmedlingen bidrar till rasifiering.

1.4.3 Arbetsmarknad

Mikael Hjerm, docent vid Umeå Universitet & *Carl-Ulrik Schierup*, Professor vid Linköpings Universitet (2007), har forskat på sambandet mellan arbete och integration. De betonar att avsaknaden av arbete är den viktigaste orsaken till marginalisering och utanförskap, men menar samtidigt att man trots ett arbete kan vara exkluderad från samhället p.g.a. att man hamnar i lågbetalda yrken vilket leder till dålig ekonomi. Hjerm & Scheirup (2007) menar att invandrare ej befinner sig på samma del av arbetsmarknaden som etniska svenskar gör, utan att de till stor del hamnar i okvalificerade yrken. Invandrare utsätts i högre grad för diskriminering på arbetsmarknaden, de har generellt sämre arbetsmiljö, och är i högre grad representerade i korta deltidsjobb, tillfälliga jobb, projektjobb – vilket i längden leder till lägre arbetslöshetsersättning och pension (jmf. Hejrm & Scheirup 2007). Invandrare har inte samma möjlighet att göra karriär som etniska svenskar eftersom de kommer in senare på arbetsmarknaden, saknar samma språkkunskap, utbildning och kontakter.

Stor del av rekrytering sker via informella kontakter vilket gör att invandrare inte kan delta i denna process i lika stor utsträckning (jmf. Hjerm & Scheirup 2007).

Oskar Nordström- Skans & Olof Åslund (2010) har även de undersökt segregation på arbetsmarknaden, i en studie för IFAU. Åslund & Nordström- Skans (2010) lyfter fram nätverksfaktorn som en orsak, eftersom att rekrytering ofta sker inom minoritets och majoritetsgrupperna, vilket i sin tur innebär segregation mellan dessa grupper på arbetsplatser. Segregation är utbredd på hela arbetsmarknaden, inte bara i småföretag utan även i större företag med flera hundra anställda. Åslund och Nordström- Skans (2010) studie visar att anställda med svensk bakgrund jobbar på arbetsplatser med genomsnittet 12-15 % invandrare, medan invandrare jobbar på arbetsplatser med 30-40 % kollegor med invandrabakgrund. De menar att segregation kan vara landsgruppsrelaterad och inte bara invandrar –svensk, vilket innebär att det främst är fördelar med språk och en viss grupps kompetensområde som främst ligger till grund för att denna blir rekryterad. Åslund och Nordström- Skans (2010) menar att invandrare i större utsträckning har jobb med låg status och dåliga löner, vilket försvårar möjligheten till vidare karriär.

1.4.4 Bostadsmarknad

Åslund & Nordström- Skans (2010) har även i sin studie undersökt segregation i bostadsområden i Malmö, Göteborg och Stockholm. Rent statistiskt har etniska svenskar i de tre storstäderna i genomsnitt 20 % grannar med invandrabakgrund, medan invandrare har 40 % invandragrannar. Delen invandragrannar skiljer sig mellan etniska tillhörigheter, tex. har Finländare 25% grannar med invandrabakgrund, medan Irakier och Afrikaner har så stor andel som 60%. Åslund & Nordström- Skans (2010) ser boendesegregation som en konsekvens av att vissa bostadsområden har högre koncentration av billiga lägenheter i vilka många invandrare bor, och att invandrare inte kan göra karriär på bostadsmarknaden då hyresrätten ej stiger i värde. Man lyfter även faktorer som att många invandrare inte har samma möjlighet till att spara ihop kapital till bostadsrätter som svenskar har haft (Åslund & Nordström- Skans 2010). De belyser även att grupper av samma etiska bakgrund oftare bosätter sig i närheten av andra med samma bakgrund p.g.a. resurser, t.ex. att det i ett visst område erbjuds ett visst hemspråk varför man vill ha sina barn i skolan där. De menar dock att det finns ett svagt samband mellan hur länge personen varit i landet och hur många invandragrannar personen har.

En individ som bott i Sverige i tre år har i genomsnitt 4 % mer grannar med invandrarbakgrund än någon som varit här 18 år, vilket sticker hål på bilden av att det just är nyanlända som koncentreras till områden som redan är segregerade.

Roger Andersson (2007) professor vid Uppsala universitet, har också utförts studier på boende och segregation och menar att man inte bara ska belysa segregation ur etiska aspekter. Han menar att bostadsmarknaden inte är homogen, att alla inte kan konkurrera på samma villkor. Andersson (2007) undersöker orsaken till att vissa områden är svenskglea och anser att orsaken till detta beror på vad dessa områden presenterar, vilket rykte det har och får genom media. Om ett område har dåligt rykte undviker svenskar att flytta dit och Andersson (2007) menar att svenskar upprätthåller segregation genom att ej flytta till området. Andersson (2007) pekar även ut mer institutionella faktorer påverkan på bostadssegregation såsom kommuners planering av bygge, bankers beviljan av lån och mäklare som sorterar ut vem som får tillgång till marknaden. De krav som finns på fast inkomst sorterar bort gruppen som går på socialbidrag eftersom privata hyresvärdar ej godkänner detta som inkomst. I studier som gjorts då man ringt runt till hyresvärdar kan man se en tydlig diskriminerande skillnad beroende på om man presenterar sig med ett svenskt namn eller ett namn som förknippas med utländsk bakgrund (jmf. Andersson 2007). Att invandrare ofta väljer att flytta till invandratäta områden kan ses som en försvarsmekanism mot det diskriminerande mönster som finns på bostadsmarknaden. Andersson (2007) vill peka ut en stor kommunal allmännyttig bostadssektor, med bostäder över alla områden i städer som en viktig faktor till att bryta bostadssegregation.

1.4.5 Svenskspråksundervisnings påverkan för arbete

Louise Kennerberg & Olof Åslund (2010) har i en studie för IFAU undersökt SFI-undervisnings betydelse för invandrarens inträde på arbetsmarknaden. De granskar bl.a. register från SCB och andra myndigheter och har följt över 150 000 personer som invandrat under perioden 1994–2003, från invandringsåret och upp till tio år framåt. Studien visar att de som inte påbörjar studier i SFI har högre inkomst och större deltagande på arbetsmarknaden till att börja med, men att den som läst SFI kommer ifatt efter 10 år och även har 5 % högre sysselsättning. Åslund & Kennerberg (2010) ser även en tendens till att män med invandrarbakgrund har en starkare ställning på arbetsmarknaden, 20 % av män som deltar i SFI har jobb efter ett år medan endast 13 % av kvinnorna har jobb.

Av de som *inte* deltar i SFI har 35% av männen jobb efter ett år och 21% av kvinnorna. Åslund & Kennerberg (2010) riktar kritik mot SFI, trots att momentet ses som en grundläggande del i integrationsarbetet, detta delvis för att deltagande och genomströmning är låg i undervisningen. 60 % av de som invandrade 1994 – 2001 började SFI och av dessa saknade 1/3 betyg efter tre år.

Åslund & Kenneberg (2010) reflekterar över att detta kan bero på bristande individanpassning av studierna. De tror att storstäder med hög andel invandrare och deltagare i SFI har större möjlighet att individanpassa, och att det i storstäder finns mer nätverk vilket ger möjlighet till arbete utan fullständig SFI-utbildning. Åslund & Kennerberg (2010) ser ett samband mellan tidigt start av SFI- utbildning och godare utveckling på arbetsmarknad. Av de som börjar år två har 50 % sysselsättning år 10 med de som börjar år ett har 61% sysselsättning år 10. Totalt sett har 50% av de som slutför SFI jobb efter 5 år och 70% efter 10 år.

2. Integration i praktiken

För att ge läsaren större förståelse av det ”reformerade” integrationsarbetet som arbetsförmedlingen utför fr.o.m. 1 dec 2010 presenteras det nedan en bakgrundsbild till varför reformen kring integrationsarbetet skett samt vilka delar som ingår i det integrationsarbete som Arbetsförmedlingen utför.

Orsaken till reformen och det nya arbetet fr.o.m. 1 dec, 2010 är att tiden mellan uppehållstillstånd och arbete ansetts vara för lång vilken man haft ambition att korta ner (Prop. 2009/10:60). Man anser att etableringen på arbetsmarknaden är långsam, många avbryter språkundervisningen, och att innehållet i verksamheten inte motsvarar de mål som har satts upp (Prop. 2009/10:60). Anledningen till att just Arbetsförmedlingen blivit huvudman för reformens arbete är att denna part har djup kunskap om de lokala och regionala arbetsmarknaderna över hela landet (Prop. 2009/10:60). Genom att man i ett tidigt skede identifierar den ”nyanländes” kunskaper, erfarenhet och yrkesambitioner kan man finna en lämplig matchning med orter i Sverige där denna kompetens efterfrågas (Arbetsförmedlingen 2010:3). Man menar att det genom ett statligt ansvar skapas en tydligare kedja mellan olika aktörers ansvarsförhållanden, en ansvarskedja som stundtals har varit bristfällig och vilket resulterat i att kommunerna fått ta ansvar som legat på andra aktörer, vilket drabbat de ”nyanlända” negativt (Prop. 2009/10:60). Den nya lagen ska innebära att man oavsett boendekommun ska få likvärdig introduktionsmöjlighet.

Kommunerna kommer dock fortfarande att ha en viktig roll för ”nyanländas” etablering genom sitt ansvar för mottagande, bostadsförsörjning, undervisning i SFI, samhällsorientering, skola, barnomsorg, annan vuxenutbildning samt andra sociala insatser (Prop. 2009/10:60).

2.1 Etableringssamtal

Varje ”nyanländ” ska då denna meddelats besked om uppehållstillstånd erbjudas etableringssamtal som innehåller frågor om boende, framtida arbete och annan etablering. För de som omfattas av den nya lagstiftningen kommer en etableringsplan att upprättas, vilken ska ta sin utgångspunkt i den nyanländes yrkes- och utbildningsbakgrund samt behov av vidare utbildning och andra insatser (Länsstyrelsen 2010:1). Etableringssamtalen kan utgöras av ett eller flera samtal och ska ge den nyanlända information om var i landet det finns förutsättningar för boende och arbete utifrån dennes kompetens (Arbetsförmedlingen 2010:3). Etablering ska vara anpassad efter varje individs behov, oavsett om personens ålder, kön, ursprung samt vilken utbildnings – och/eller yrkesbakgrund denna har (Länsstyrelsen 2010:1).

2.2. Etableringsplan

Etableringsplanen ska klart och tydligt beskriva vilka aktiviteter som ska ta den ”nyanlända” till arbetsmarknaden, och ska som minst innehålla SFI undervisning, samhällsorientering samt arbetsförberedande aktiviteter som t.ex. yrkespraktik eller validering av utbildning eller yrkeserfarenhet. Enligt Prop. 1989/90:105 bör en integrationsplan innehålla bl.a.: bosättning, kartläggning av den enskildes personliga situation och familjeförhållanden samt utbildnings- och yrkeserfarenhet, SFI-undervisning, samhälls-, studie- och arbetslivsorientering, arbetsmarknadsservice, kompletterande eller grundläggande utbildning i skilda skolformer och arbete. I arbetet enligt den nya lagen betonas satsningar på validering av utbildningar och kompletterande högskoleutbildning för nyanlända med redan avslutad utländsk utbildning (Prop. 2009/10:60). Etableringsplanen ska sträcka sig över maximalt 24 månader (Arbetsförmedlingen 2010:1). Man ska kunna följa vad målet i etableringsplanen är för individen och varje steg i riktning mot målet.

2.3 Etableringslots

Etableringslotsen är en helt ny aktör i integrationsarbetet och syftet med denna är stöd till den ”nyanlända” i dess väg till arbete. För att kunna etablera sig på arbetsmarknaden så krävs det att man utöver utbildning och yrkeserfarenhet, har ett personligt nätverk, språkkunskap och kunskaper om det svenska samhället och arbetslivet (Arbetsförmedlingen 2010:2).

Etableringslotsen ska ge den ”nyanlända” personligt stöd och handledning på dessa områden. Etableringslotsen är en fristående aktör, en organisation eller ett företag som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

2.4 Etableringsersättning

Etableringsersättning är en ersättning som är kopplad till ett aktivt deltagande utifrån sin etableringsplan och kommer att handläggas av Arbetsförmedlare. Enligt Arbetsförmedlingen (2010:1) främjar denna form av ersättning hela familjens deltagande i sina etableringsplaner.

2.5 Boende

Den ”nyanlända” har frihet att själv välja bostadsort, dock ser man gärna enligt Regeringskansliet (2010) att det ska finnas bra förutsättningar att få tillgång till introduktionsinsatser som kan leda till arbete, egen försörjning och bra livskvalitet för hela familjen.

2.6 Samhällsorientering och språkundervisning

Dessa insatser ska även i fortsättningen erbjudas av kommunerna. Gällande svenska för invandrare (SFI) så ska kommunerna sträva efter att erbjuda undervisning inom en månad efter inkommen anmälan (Prop. 2009/10:60). Gällande samhällsorientering så strävar regeringen efter att höja kvalitén av denna. Samhällsorientering utformas idag av kommunen själv på det sätt denna anser vara lämpligt och intentionen enligt det ”reformerade” integrationsarbetet är att vissa teman så som rättigheter och skyldigheter, respekten för grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokratiskt styrelseskick och jämställdhet mellan kvinnor och män grundläggande ska vara med (Prop. 2009/10:60).

2.7 Instegsjobb

Instegsjobb är sedan 2007 en subventionerad anställning inom privat eller offentlig sektor, vilken har målet att ”nyanlända” snabbare ska få jobb och etablera sig på arbetsmarknaden. Insatsen med instegsjobben är gällande de första 18 månaderna efter erhållet uppehållstillstånd (Regeringskansliet 2007:2) och ska vara kopplad till deltagande i svenskundervisning (Regeringskansliet 2007:1).

Förhoppningen med instegsjobb är att öka mängden arbetstillfällen genom att incitamenten stärks för arbetsgivare att anställa ”nyanlända” och för kommuner att tidigt erbjuda effektiv undervisning i SFI. Arbetsgivarna får t.ex. ett bidrag på 85 % av lönekostnaden (Arbetsförmedlingen 2010:4).

3. Metod

3.1 Kvalitativ Metod

För införskaffande och analys av studiens empiriska material har två olika kvalitativa forskningsmetoder brukats, semistrukturerad intervju och diskursanalys. Semistrukturerad intervju har använts för insamling av material som tillför en subjektiv förståelse för hur arbetsförmedlarna tänker kring integration och sitt nya uppdrag med ”nyanlända”.

Diskursanalys har använts som verktyg till att analysera och hantera studiens empiri.

3.2 Urval

Avsikten med studien var att intervjua personer på Arbetsförmedlingen som skulle arbeta utifrån det nya integrationsuppdraget med ”nyanlända”. Avgränsningen till denna grupp skedde utifrån uppsatsens syfte. För att undersöka fältets intresse kontaktades chefer på Arbetsförmedlingen runt om i tio Skånska kommuner. Valet av att ta kontakt med cheferna skedde utifrån tanken att dessa hade en överblick av vilka som arbetade med frågan jag var intresserad av att undersöka. Kontakten skedde via e-postbrev (Bilaga 1) i vilka jag kort beskrev mig själv och mitt syfte med studien. Man kan i Bilaga 1 se att syftet har ändrats med studiens gång sedan den inledande kontakten skedde. Kontakt via e-post skedde utifrån tanken att mottagaren skulle kunna sätta sig in i frågan i egen takt, och undersöka intresset hos sina medarbetare. Kort därpå kontaktades jag av en chef som gav mig upplysning om att arbetet enligt den nya lagen endast skulle bedrivas i tre av Skånes städer.

Chefen vidarebefordrade e-postadresser samt telefonnummer till sektionschefer för integrationsområdet på Arbetsförmedlingen i dessa tre städer. Jag kontaktade sektionscheferna, återigen via e-post vilket gav resultatet att de förhörde sig bland sin personal och kunde ge mig telefonnummer till tre handläggare som skulle arbeta i direktkontakt med ”nyanlända” enligt den nya lagen. Jag tog kontakt med dessa tre handläggare via telefon, presenterade studiens syfte och bokade in tider för intervju. Även en av sektionscheferna ställde upp på intervju. Vid dessa kontakter förhörde jag mig även om det var okej att jag använde diktafon vid själva intervjun.

Avgränsning till dessa fyra intervjuer skedde utifrån att det inte fanns möjlighet för fältet att erbjuda fler. Trots det lilla antalet intervjuer vill jag motivera att studien tillför viktig kunskap avseende en förståelse för hur arbetsförmedlare uppfattar sitt nya uppdrag med integrationsarbete subjektivt. Den metod som användes i urvalet av intervjupersoner blev *snöbollsselektion*, vilket innebär att jag tog hjälp av fältet för att finna intervjusubjekt med de egenskaper som jag är intresserad av att titta på (Aspers 2007). Jag är medveten om att denna typ av urvalsmetod resulterar i att de som blir utvalda möjligen representerar ett visst perspektiv och att det är just därför de blir utvalda (jmf. May 2001).

3.3 Semistrukturerad intervju

Intervjuformen som använts är semistrukturerad intervju och valdes för att få både struktur och flexibilitet under intervjuerna. Upplevelsen blev att semistrukturerad intervju fungerade mycket bra att använda. Jag hade under intervjuerna konstruerade frågor att utgå ifrån (Bilaga 2), samtidigt som jag hade en frihet att gå in i en djupare dialog med den som intervjuades och fördjupa dennes svar (jmf. May 2001). Det positiva med att göra en kvalitativ semistrukturerad intervju är att man både flexibelt och strukturerat kan inhämta material om individers uppfattning. Det är av vikt att förstå den subjektiva uppfattningen för att förstå de syften och meningar som individers handlingar har (jmf. Aspers 2007). De negativa sidorna med att använda sig av en kvalitativ semistrukturerad intervju kan vara att man som forskare är insocialiserad i en teoretisk värld och kan för lite om fältet, vilket leder till att utgångspunkten blir den egna förförståelsen (jmf. Aspers 2007).

Detta kan yttra sig i att man utgår från sin egen kultur, kunskap och värden vilket innebär att man kanske bara ställer en viss typ av frågor. Det är därför av stor vikt att sätta sig in i den situation man kommer att möta på fältet (May 2001).

Eftersom intervjuerna till uppsatsens studie ägde rum en månad in i uppsatsarbetet fanns det gott om tid att sätta sig in i ämnet, därför kunde ovan redovisade negativa sidor med intervjuformen förminska genom att frågeställningarna i intervjuguiden utformades med viss utgångspunkt i en tillägnad kunskap om integration och dess problematik.

3.4 Genomförande

Intervjuerna genomfördes på arbetsförmedlarnas/sektionschefens arbetsplatser. Platserna valdes med hänsyn till de som skulle intervjuas, eftersom de redan hade ett pressat tidschema. Intervjuerna fokuserade på att fånga in arbetsförmedlarnas och sektionschefens egen syn på integration, relationen mellan arbete och integration samt deras syn på klientgrupp. Vid intervjuerna med arbetsförmedlarna och sektionschefen utgick jag från samma intervjuguide (Bilaga 2). Intervjuerna varade mellan 30 min – 1 timme och tre av fyra spelades in via diktafon. I ett fall fick jag inte lov att använda diktafon vilket innebar att jag fick anteckna under intervjun och renskriva direkt i anslutning till att den ägt rum. Jag är medveten om att detta skapar en problematik gällande empirins kvalitet, men faktumet att jag skrev rent intervjun inom så kort tidsrymd gör att empirin ändå kan anses hålla någorlunda hög kvalitet (jmf. Jönsson 2010). Citat från denna intervju har dock inte använts utan innehållet från intervjun återfinns löpande i texten. Jag upplevde även en svårighet i att inte kunna vara fullt lika närvarande i denna intervju då jag var tvungen att koncentrera mig på att anteckna.

3.5 Intervjupersonerna

För att garantera intervjupersonernas anonymitet har jag i avsnittet ”Analys av intervjumaterial” valt att benämna dem vid tre namn som inte har något att göra med personernas namn i verkligheten: Anna, Lukas och Markus.

De arbetsförmedlare och den chef som intervjuats har samtliga flera års erfarenhet av att arbeta på Arbetsförmedlingen och de flesta har tidigare även arbetat med klientgruppen ”invandrare”. De tre arbetsförmedlarna arbetar utifrån det nya integrationsuppdraget i direktkontakt med ”nyanlända”. Sektionschefen arbetar till större del med övergripande frågor, men även i direktkontakt med ”nyanlända”. De intervjuade arbetar i två olika kommuner, en som har ett större antal invånare och som oftare i medias ögon belyses som en mer problematisk kommun avseende integrationsfrågan än den andra. Detta är viktigt att ha i åtanke eftersom denna faktor (bland andra) eventuellt kan påverka skillnader i arbetsförmedlarnas upplevelser av integrationsarbete.

3.6 Bearbetning och analys

Då intervjuerna genomförts transkriberade jag dem ordagrant och i sin helhet så att jag skulle kunna bearbeta och strukturera materialet. På grund av tidsbegränsning valde jag att inte markera skratt, ironi, längd på pauser o.s.v. utan pauser är det enda som markerats och har så gjorts med tre punkter (...). För att hitta intressanta samband och nya vinklar har jag kodat mitt material utifrån olika teman (jmf. Jönsson 2010).

Följande teman användes vid kodning: uppfattning av integration, uppfattning om relationen mellan arbete och integration, uppfattning av klienter, positiva faktorer för integrationsprocessen, negativa faktorer för integrationsprocessen, samarbete andra myndigheter, syn på arbetsgivare och kulturer.

3.7 Proposition 2009/10:60

Som ett komplement till studiens fyra semistrukturerade intervjuer har även en analys utförts på regeringens proposition (2009/10:60) som ligger till grund för reformen av integrationsarbetet som trädde ikraft 1 december 2010. Det finns även andra propositioner som rör integrationsarbete i Sverige t.ex. Prop. 1989/90:105 och Prop. 1997/98:16, men i förhållande till denna studie har Prop. 2009/10:60 använts till störst del då den är aktuell i förhållande till det integrationsarbete som arbetsförmedlarna ska utföra. Att använda en analys av regeringens proposition som empiri i denna studie är relevant eftersom det skapar en jämförelsepunkt mellan politikernas intention gällande det reformerade integrationsarbetet och arbetsförmedlarnas uppfattning om sitt nya uppdrag. Man kan utifrån denna jämförelse belysa och analysera eventuella likheter eller skillnader.

3.8 Diskursanalys

Eftersom uppsatsen syftar till att undersöka hur integration beskrivs av arbetsförmedlare behöver man ett redskap för att analysera denna förmedlade bild. För analys av studiens empiri som består av både intervjuer och regeringens dokument (Prop. 2009/10:60) har *diskursanalys* använts som metod (och teori). Diskursanalys är en del av teoririktningen Socialkonstruktivism, och utgångspunkten i detta perspektiv är att vårt tillträde till verkligheten går genom språket och att vi genom språket skapar representationer av verkligheten, dvs. språket kan ses som en maktfaktor genom vilken vi konstruerar vår verklighetsbild (jmf. Winter- Jörgensson & Phillips 2000).

Diskursanalys som metod innebär att man gör en analys av det som sagts (i text) som syftar till att klargöra *diskurser* dvs. bestämda sätt att förstå och tala om världen (Winter- Jörgensson & Phillips 2000).

Vid studier av språket tittar man på hur denna "världsbild" ser ut och upprätthålls, och syftet är att undersöka hur den sociala verkligheten är konstruerad och hur diskursen önskar bli uppfattad. Man tittar på vad som har sagts och vad de diskursiva framställningarna får för konsekvenser (Winter- Jörgensson & Phillips 2000). En djupare beskrivning av socialkonstruktivism som teori återfinns nedan under avsnittet "Teori".

Att använda diskursanalys som metod innebär att det ställs krav på att man som forskare försöker distansera sig till det insamlade materialet, detta eftersom man själv är en del av samhället och dess "självklara" världsbild. Som forskare är man fortfarande människa, och det innebär att även jag är insocialiserad i samhället och att den världsbild som jag syftar att analysera, även är självklar för mig. Jag har därför strävat efter att ha en induktiv ansats, dvs. att vara så öppen som möjligt då jag har samlat in materialet och att materialet själv ska generera hypoteser och idéer (jmf. May 2001).

3.9 Etiska överväganden

Det är av vikt att inför varje vetenskapligt undersökning reflektera över vad studien innebär rent etiskt för den beforskade gruppen i förhållande till vilken kunskap den förväntas ge (jmf. Vetenskapsrådet 2002). Jag har i studien belyst ett arbete som sker med en utsatt grupp, men inte i direktkontakt med denna. Forskningen har istället haft fokus på en tredjepersons synvinkel, personal på Arbetsförmedlingen som kommer att jobba i direktkontakt med "nyanlända". Jag har reflekterat över att jag därför kommer förbi problemet som Andersson & Swärd (2008) tar upp kring att det kan vara stigmatiserande för en redan svag grupp att beforskas som ett problem. Då jag har utfört min insamling av empiriskt material har det varit av stor vikt att ha en överenskommelse med fältet (jmf. Vetenskapsrådet 2002). Vid intervjutillfällena har jag inledningsvis presenterat min studie och mitt syfte med denna. I samband med detta har jag även funnit det viktigt att inledningsvis gå igenom frivilligheten av att delta i studien, hur materialet skulle användas, garantera anonymitet och hantering av materialet samt informera om hur intervjupersonerna kan ta del av arbetet om de vill (jmf. Vetenskapsrådet 2002). Utifrån detta vill jag motivera att uppsatsens studie inte innebär någon kränkning mot den beforskade gruppen.

Att reflektera över sitt eget personliga intresse är en viktig del när man överväger etik. Min egen relation till fältet har varit minimal.

Jag har aldrig arbetat på Arbetsförmedlingen, jag har aldrig själv varit klient på Arbetsförmedlingen, jag har själv vuxit upp i Sverige och har ett nätverk vilket till störst del vuxit upp i Sverige, vilket innebär att jag inledningsvis hade en stor okunskap om fältet.

4. Teori

Nedan presenteras de tre teorier som har använts för att hantera och analysera uppsatsens empiriska material. Studiens frågeställningar syftar till att undersöka hur arbetsförmedlare ser på integration, arbete och klienter, och i förhållande till empiriskt material som frågeställningar kring dessa teman har genererat ger de tre teorierna bra redskap att tillföra nya vinklar. Man kan utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv undersöka hur integration konstrueras och vilka möjliga konsekvenser detta får för utförandet av integrationsarbete. Utifrån modellen arbetsförmedlaren – ”mitt i smeten” kan man belysa vilka fält som påverkar arbetsförmedlaren i dess utförande av integrationsarbete.

Det postkolonialistiska perspektivet kan hjälpa en att se kulturella maktfaktorer som eventuellt påverkar den beskrivning som ges av integrationsarbetet.

4.1 Socialkonstruktivism

Grundtanken inom den socialkonstruktivistiska teorin är att man vill förhålla sig kritisk mot saker som tas för givna gällande förståelse av världen och oss själva. Det människor ser som självklarheter ser socialkonstruktivister som sociala konstruktioner, verkligheten existerar inte av sig själv utan är beroende av vårt perspektiv och synvinklar (Wenneberg 2001). Det är därför intressant att gräva sig under ytan och undersöka vilka sociala faktorer som påverkar och som kan vara svåra att se vid första anblick. Att använda detta perspektiv för analys av olika delar i denna uppsats är intressant eftersom integration, synen på denna och de program som uppstår för att hantera denna kan ses som sociala konstruktioner utifrån socialkonstruktivismen. Perspektivet kan hjälpa en att undersöka hur den rådande kunskapen och synen på integration skapas i samhället, får legitimitet och upprätthålls. Följande punkter sammanfattar socialkonstruktivismens filosofiska angreppssätt:

- Man har en kritisk inställning till självklar kunskap, vilket innebär att man inte ser vår världsbild som en objektiv sanning, utan som något som skapas aktivt (Winter Jörgensson & Phillips 2000). Uppfattning om vad som är naturliga och onaturliga handlingar uppstår inom olika världsbilder och varierar (Winter Jörgensson & Phillips 2000). Varje människa ser världen utifrån sitt perspektiv och detta påverkar den fakta som skapas (Burr 2003).

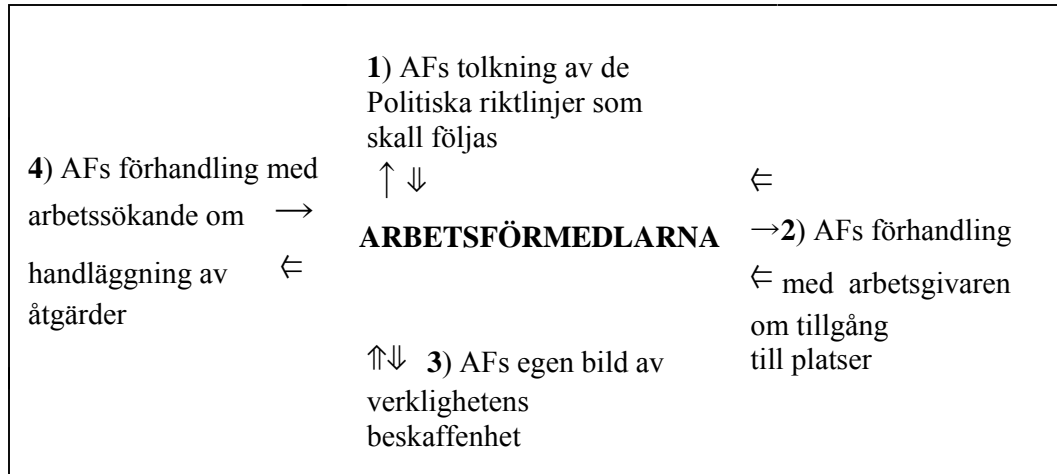
– Man anser att det sätt vi uppfattar världen på och hur vi representerar denna uppfattning är kulturellt präglad. Detta innebär att vi genom socialt handlande upprätthåller den sociala världen (Winter Jörgensson & Phillips 2000). Det finns därför ingen anledning att tro att ens eget perspektiv på ett fenomen är mer sant än något annat (Burr 2003).

– Kunskap och sanningar om vad som är rätt och fel anses bli skapade genom sociala processer och kontakter och upprätthålls genom dessa. Social fakta är något som skapas då vi kommer överens om att vissa ting ska ha vissa egenskaper, (ex: att en stol är till för att sitta på) och sedan benämner dessa genom språket (Wenneberg 2001).

4.2 Arbetsförmedlaren – ”mitt i smeten”

Anders Nergaard (2004) har konstruerat en dynamisk modell kallad ”arbetsförmedlarna – mitt i smeten”. Nergaard (2004) använder sin modell för att undersöka arbetsförmedlars roll på en rasifierad och segmenterad arbetsmarknad, men jag finner denna modell användbar för att belysa den roll som arbetsförmedlaren befinner sig i och den makt som finns i olika fält som påverkar arbetsförmedlaren och dess utövning av integrationsarbete. Man kan med modellen undersöka vilken del som väger tyngst och påverkar mest, i olika situationer. Man kan t.ex. ställa sig frågan hur politikens mål egentligen går att omsätta i verkligheten i förhållande till de andra fält som påverkar arbetsförmedlaren i integrationsarbetet. Modellen ger ett verktyg att belysa vilka faktorer som påverkar arbetsförmedlaren och dess sätt att resonera kring integration. Nedan kan man se själva modellen och den ska förstås enligt följande: arbetsförmedlaren i sin yrkesroll befinner sig ”mitt i smeten” och påverkas i sitt arbete av de fyra fält som finns runt omkring. Påverkan från fälten sker i olika utsträckning beroende på situation och de fyra fälten runt omkring påverkas även av arbetsförmedlaren. Nergaard (2004) har demonstrerat inflytanderelationerna genom pilar:

⇐ markerar en dominerande relation, medan → markerar ett svagare inflytande. Under figuren beskrivs varje fälts påverkan mer ingående.

1) Arbetsförmedlarnas tolkning av politiska riktlinjer

Politikerna konstruerar övergripande mål som ska omsättas i praktiken av arbetsförmedlarna. De mål som syftar till att angripa arbetslösheten bland invandrare skall av arbetsförmedlarna översättas till praktikplatser, provanställningar och fasta arbeten på en arbetsmarknad som styrs av arbetsgivarna (Nergaard 2004). Det finns ofta en oförståelse för detta hos konstruktören av politiken och det skapar en osäkerhetsgrund hos arbetsförmedlaren, men även ett handlingsutrymme (Nergaard 2004).

2) Arbetsförmedlarens förhandling med arbetsgivaren om tillgång till platser

I denna förhandling befinner sig arbetsförmedlaren i ett underläge p.g.a. ett minskat antal anmälda platser till arbetsförmedlingen i kombination med den stora gruppen arbetslösa (Nergaard 2004). Detta innebär att arbetsgivarna får en stark ställning gentemot arbetsförmedlarna och det ställs stora krav på arbetsförmedlarna att kunna förhandla och sälja in de grupper som är mindre attraktiva på arbetsmarknaden (Nergaard 2004).

3) Arbetsförmedlarens egen bild av verkligheten

Den verklighet som arbetsförmedlaren lever i påverkar hur denna ser på andra människor och hur den egna rollen påverkar arbetet. Föreställningar skapar idéer, inte bara om hur man kan hjälpa arbetslösa "nyanlända", utan även vidare om hur man skall förhålla sig till dem (jmf. Nergaard 2004). Begrepp som mångkulturalism och kulturkompetens blir redskap i arbetsförmedlarens hantering av sin egen bild kring integration och hur verkligheten är.

4) Arbetsförmedlarens förhandling med arbetssökande om handläggning av åtgärder

Nergaard (2004) menar att denna är den sista förhandlingen som arbetsförmedlaren utsätts för eftersom ”maktförhållandena i de övriga tre relationerna antingen skapar arbetsförmedlaren som: 1) underordnad men med utrymme för autonomi; 2) underordnad och i ett utsatt behov av goda relationer; 3) jämlik i en intern förhandling mellan yrkesroll och världsbild” (s, 14). Det som skiljer ut detta fält i förhållande till de andra är att maktförhållandet är till fördel för arbetsförmedlaren eftersom denna är överordnad den arbetssökande. Förhandlingen sker nu mellan den arbetssökande och arbetsförmedlaren som är representant för både politikerna, arbetsgivarna och sin egen världsbild.

4.3 Postkolonial teori

Etnocentrism innebär att man betraktar och värderar andra kulturer med utgångspunkt i sin egen (Lindberg 1998). Vi människor har ett behov av att klassificera vår omgivning i termer av vi och dem vilket innebär att man konstruerar sin identitet i förhållande till andra, vilket grundar sig i hanterandet av det främmande (Lindberg 1998). Postkolonial teori ”intresserar sig för hur den västerländska kulturens tendens till att vilja underordna andra kulturer – såväl politiskt som kulturellt och ekonomiskt – påverkar sociala processer och föreställningar” (Zetterquist & Styhre 2007, s 80). Liksom socialkonstruktivism intresserar sig postkolonialism för hur språket skapar vår verklighet och man menar speciellt att ord får innebörd i förhållande till deras kontraster (Eriksson, Baaz & Thörn 1999). Man undersöker hur och med vilka kunskapsstrategier förståelse av ett fenomen upprätthålls. Det postkoloniala perspektivet vill tydliggöra strukturer i vilka den västerländska kulturen underordnar andra och ett exempel på detta är att undersöka hur svenska företag och organisationer resonerar kring att anställa personer med utbildning och arbetslivserfarenhet från andra länder än inom Europa (jmf. Eriksson - Zetterquist & Styhre 2007). Man menar att det hos arbetsgivare finns en föreställning om vissa länders grad av modernisering och därmed en skepsis mot utbildningskvaliteten från dessa länder (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007).

Utifrån det postkoloniala perspektivet menar man att föreställningar som utgörs av kulturella och sociala präglingar inte behöver stämma. Man kan med hjälp av det postkolonialistiska perspektivet undersöka hur ”kolonialisering” kan ske mer eller mindre medvetet, utan anspråk om makt och genom insatser som är menade som humanistiska och välmenande (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007).

Inom integrationsarbete kan detta ta sig i uttryck genom att man ser ”nyanlända” som mindre vetande, att dessa behöver utbildning och hjälp från sin egen ”föräldrade” kultur, att de behöver omformas och anpassas till det svenska (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007). Jag har funnit denna teori relevant att använda för att belysa empirin ur ett kulturellt maktperspektiv och undersöka hur maktrelationen mellan vår kultur och de ”nyanländas” kultur ser ut i integrationsarbetet.

5. Resultat och Analys

Nedan följer två olika delar av resultat och analys. Först presenteras en diskursanalys av regeringens proposition 2009/10:60, det dokument som ligger till grund för reformen och utformningen av det integrationsarbete som Arbetsförmedlingen utför.

Som ovan nämnt är det av intresse att göra en jämförelse mellan hur detta dokument politiska beskrivning av integration förhåller sig till hur integration beskrivs av arbetsförmedlarna som utför den i praktiken. Nedanför diskursanalysen följer en analys och presentation av materialet från intervjuerna.

5.1 Diskursanalys av regeringens proposition 2009/10:60

Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv utgår man från att politiken i vårt samhälle har företräde gällande att konstituera hur saker ska förstås på ett visst sätt vilket utesluter andra (Winter- Jörgensson & Phillips 2000). Genom att propositionerna leder till lagar som institutioner måste följa så skapar politikerna en världsbild om integration som av samhället blir accepterad som sanningsenlig. För att strukturera analysen av Prop. 2009/10:60 har en diskursanalys gjorts, samt en kodning på följande ord: ”Beskrivning”, ”Mål”, ”Problem” och ”Lösningar”.

I Prop. 2009/10:60 beskrivs integrationens *mål* vara lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Integrationens viktigaste syfte beskrivs vara att minska utanförskapet hos invandrare, detta genom att sätta arbetsmarknadsperspektivet i centrum från första dag vilket ska leda till en snabbare etablering och självförsörjning. Integrationens mål mot en tydligare riktning mot arbete ges genom att Arbetsförmedlingen tar över huvudansvaret.

Diskursen kring integration i Prop. 2009/10:60 betonar att *arbete, självförsörjning, aktivt deltagande* och *effektivitet* ger en meningsfullhet för integrationens riktning. Ett bra integrationsarbete är ett *effektivt* integrationsarbete vilket innebär snabbare insatser som ska leda till snabbare etablering på arbetsmarknaden. Diskursen *att vara integrerad* definieras som att man är etablerad i samhället genom arbete och självförsörjning.

De *problem* som bl.a. pekas ut är antalet asylsökande, den hittills långsamma etableringen på arbetsmarknaden vilken anses leda till passivitet, bidragsberoende samt segregation.

Man betonar även de brister som funnits hittills i integrationsprogrammen, t.ex. att SFI ej slutförs och otillräckliga kontakter med arbetsmarknaden.

Som *lösning* på problemen föreslås tidiga insatser mot en snabb etablering på arbetsmarknaden, en väl fungerande arbetsmarknad med en effektiv matchning mellan utbud och efterfrågan av arbetskraft, ökat arbetsutbud genom stärkta incitament att arbeta samt bättre introduktionsprogram (Prop. 2009/10:60). I det arbete som ska bedrivas med matchning ska man hänvisa den ”nyanlända” till kommun i Sverige i vilken det finns möjlighet till arbete.

Om man jämför detta med Prop. 1997/98:16 som varit det dokument som legat till grund för integrationsarbetet fram till 2010 kan man se en tydlig skillnad. I Prop. 1997/98:16 ligger betoningen på samhällsansvaret för en ömsesidig integration och tolerans för invandrarens bakgrund pekas ut som speciellt viktig i arbetet. Prop. 2009/10:60 förespråkar en individuell integrationsprocess, alltså tvärt mot vad diskursen kring integration i Prop. 1997/98:16 förespråkar om samhällsansvaret. I Prop. 2009/10:60 finns det ingen tvekan om att arbete ses som den självklara vägen att gå för att de nyanlända ska bli integrerade. Betoningen läggs vid att invandraren ska formas på mer effektiva sätt för att denne ska komma i arbete, matchas mot var i Sverige det finns jobb och göra integrationsarbetet mer effektivt. Det nämns i Prop. 2009/10:60 inte mycket om strukturella faktorer så som vilket ansvar samhället och arbetsmarknaden måste ta för att målet med arbete ska kunna uppnås, betoningen är bara att integrationsarbetet ska bli mer effektivt inriktat mot arbete. I Prop. 2009/10:60 diskuteras det inte vilka typer av arbete man menar, vilket utifrån ovan presenterade forskning reser ett frågetecken. Tidigare forskning har visat att man trots arbete kan vara marginaliserad t.ex. ekonomiskt (Åslund & Skans 2010) vilket blir motsägelsefullt i förhållande till propositionens diskurs om att arbete under alla förutsättningar kommer att vara lösningen.

Att man i Prop. 2009/10:60 vill ta avstånd från det arbetssätt som hittills bedrivits med integration är tydligt, och diskursen har förskjutits mot arbete från den tolerans för invandrarens egen kultur som återfinns i Prop. 1997/98:16. Utifrån ovan analyserat dokument är det intressant att dra en parallell till den begreppsdefinition som tidigare gjorts av integration och dess motsats assimilation. Man kan ställa sig frågan om integrationsarbetet utifrån Prop. 2009/10:60 förespråkar jämlikhet och kommunikation på bådass villkor, eller om man snarare kan tolka det som att den nyanlände ska anpassas till en eftersträvansvärd form för att så snabbt som möjligt komma ut på arbetsmarknaden.

5.2 Analys av intervjumaterial

Nedan följer en presentation av det empiriska materialet från intervjuerna som gjorts med arbetsförmedlarna samt en analys. Jag har löpande i texten applicerat ovan redovisade teorier på materialet för att finna olika kopplingar och perspektiv. I analysen har ett särskilt fokus lagts på att belysa temat makt som på olika sätt återspeglats i den beskrivning som arbetsförmedlarna gett av integration, klienter, arbete och integrationsprocessen.

5.2.1 Integrationsprocessen och arbete i relation till denna

Att intervjua arbetsförmedlarna kring frågan om vad integration innebär visade på att det inte är begrepp som kan definieras entydigt

...det är ju ett rätt så vitt begrepp det där...alltså integration tycker jag är när man befinner sig i ett sammanhang där man lever ungefär efter de normer som gäller i det sammanhanget...och att man klarar sin försörjning givetvis eftersom jag jobbar på AF...och att man befinner sig inom de ramarna som är uppsatta (Markus).

...ehm integration för mig...ja...att man känner sig...att man...att man fungerar i ett land med andra människor...kan jag känna...och det kan vara olika nationaliteter...att man fungerar tillsammans. Det är det första jag tänker på så...(Anna).

[...] ...men det är väl egentligen att känna till det svenska samhället...hur det fungerar och känna sig att man är med och så...då tror jag att man är etablerad och integrerad... när man känner att man kan försörja sig själv och man kan göra vad man vill (Lukas).

De intervjuade var mer eniga kring vad som är viktigt gällande integrationsprocessen. Den faktor som arbetsförmedlarna klart och tydligt betonade som tyngst gällande denna är *arbete*. Arbetsförmedlarna motiverade arbete som den viktigaste faktorn eftersom de menade att det leder till kontaktnät, bättre språkkunskap, bra förebilder för barnen samt frihet gällande det ekonomiska.

Under intervjuerna menade arbetsförmedlarna att vägen till arbete kommer bli tydligare i det integrationsarbete som arbetsförmedlingen kommer att bedriva, oavsett vilken nivå i svenskundervisning (SFI) man har tagit

...förr kunde du ju komma till Sverige och vänta på asyl i ett par år och så kom man till AF och så sa vi att nej du måste gå på SFI och lära dig svenska först...kom tillbaka när du är på nivå D...och så tog det kanske några år...och då hade du varit i Sverige kanske 4 år innan du överhuvudtaget fick kontakt med AF...och då har du ju inte jobbat på 4 år...och nu kommer vi in direkt...[...] (Lukas)

...vi har ju ett uppdrag att prata arbete i första hand...och då är det så att vi träffar dem direkt efter uppehållstillståndet och det innebär samma dag...så när de får kommunikering från Migrationsverket så ska vi helst stå utanför och vänta...och då börjar vi prata arbete...och redan innan dess under asylperioden så har vi handläggare som är och informerar på Migrationsverket...så här ser det ut i Sverige...så här ser arbetsmarknaden ut och det här innebär det att flytta...alla de processerna så att man sätter igång en tanke...och sedan har man första samtalet och börjar på en etableringsplan helst redan samma vecka...i värsta fall veckan efter...så nu har vi bara ett par dagars fördröjning...tidigare tog det upp åt 365 dagar innan vi träffade dem...(Markus)

Att driva integrationsprocessen i riktning mot arbete som mål upplevde de flesta som positivt, men det framkom även att man i sin nya yrkesroll måste se på arbete ur ett lite mer flexibelt perspektiv i förhållande till gruppen nyanlända

...eh...vägen till arbete är...som vi sa...etablering...vi pratar etablering...och givetvis vägen till arbete är väldigt högt i våra ögon, vi har det i vårt huvud och kortaste vägen till jobb...så jobbar vi på Arbetsförmedlingen men, i den nya yrkesrollen som vi har gäller det att tona ner detta lite grann för att kunna prata om prestationsförmåga...att kunna delta i aktivitet...där kanske det inte bara handlar om arbete men finns det minsta lilla tillstymmelse till jobb, då driver vi ju den biten, men vi får tänka på detta och tona ned det lite, men givetvis är det jobb som ligger i fokus (Anna).

Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan man se hur arbetsförmedlarna tillskriver arbete som det mest meningsfulla inom diskursen kring integration, vilket innebär att man skapar en konstruktion gällande kunskap om vad som är den bästa integrationen. I Prop. 2009/10:60 kan man återfinna samma resonemang kring diskursen och man tolka det som att denna kunskap nu överförs och implementeras som naturlig genom arbetsförmedlarens sätt att prata om integration (jmf. Wenneberg 2001). I Nergaards (2004) modell kan man se att både samhällets riktlinjer och arbetsförmedlarnas egen verklighetsuppfattning är starka påverkansfaktorer för hur arbetsförmedlaren förhåller sig till sitt arbete och klienterna. I detta fall kan man tolka det som att samhällets riktlinjer väger tyngre då samtliga arbetsförmedlare var överens om arbete som viktigaste faktor, medan deras egna föreställningar om integration var mer spretande.

Gällande andra viktiga faktorer för integrationsprocessen nämnde arbetsförmedlarna tillgång till SFI i tidigt skede samt tillgång till samhällsinfo info så att man förstår hur samhället fungerar.

Något som betonades under intervjuerna var att arbetsförmedlarna anser att kombinationen av SFI och praktik är det bästa eftersom denna kombination anses ge ett bättre resultat. I intervjuerna nämndes det att denna kombination kommer att förstärkas i.o.m. reformen. Samtidigt framkom det att många av de ”nyanlända” har sett på kombinationen med ett visst motstånd

...när vi går in och pratar jobb och praktik direkt när de har kommit så säger de ”men låt mig lära mig svenska först, låt mig göra SFI först så tittar vi på det sedan”...så det är ju en sådan grej vi måste motivera dem till här...att ”nej du kan gå ut i praktik i nästa vecka” så det är en sådan...”låt mig vara ifred nu jag vill lära mig svenska”...(Lukas).

Intervjupersonen menade att det trots detta motstånd inte var fråga om någon diskussion

...nu är det såhär och det är detta som gäller och nu ska man ju kombinera SFI, praktik, meritportfölj, validering och så...och det kan också vara svårt för vi har det här med SFI-bonusen... de får mer pengar för varje nivå och då kan det vara svårt att motivera till någon annan aktivitet som gör att de inte lär sig svenska så snabbt...så det är lite sådana grejer...(Lukas).

Kunskap är föränderlig (Wenneberg 2001), vilket man kan se gällande ”den nya” kunskapen kring kombinationen SFI och praktik. Man kan återfinna diskursen som betonas i Prop. 2009/10:60 om att integration ska vara effektiv, i den beskrivning som arbetsförmedlarna ger ovan. Med utgångspunkt i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan man belysa vad arbetsförmedlarna i diskursen konstruerar som riktigt och bra kring integration (Wenneberg 2001). Även om kombinationen av SFI och praktik rent statistiskt ger ett bättre resultat, återspeglar citatet en maktfaktor genom att denna bild är rådande vilket påverkar arbetsförmedlarens arbete med klienterna. Klienten har i detta fall svårt att själv välja utformningen av sin integrationsprocess. Vilken världssyn som dominerar görs tydlig genom att den ”nyanlände” måste anpassa sig till den konstruktion som är gällande kring t.ex. SFI och praktik. Samhällets påverkan på arbetsförmedlarens tänkande är stark (Nergaard 2004) och man kan se en tydlig koppling gällande synen på effektivitet och aktivitet från Prop. 2009/10:60 och arbetsförmedlarens resonemang. Då tidigare forskning visar att deltagande i SFI- undervisning gett relativt negativa resultat både gällande att klara studierna och få jobb i samband med dessa (Åslund & Kennerberg 2010), kan man förstå varför det nya systemet tolkas positivt av arbetsförmedlare eftersom de menar att SFI-undervisningen placeras i ett sammanhang där man både knyter kontakter och får öva svenska mer naturligt.

Praktik är enligt arbetsförmedlarna det instrument som används till störst del då den ”nyanlände” ska få kontakt med arbetsmarknaden och lära sig språket.

Man sade sig helst prioritera praktikplatser där det inte jobbar för mycket invandrare, just för att träningen i svenska skulle bli bättre

det har funnits en tid då vi har sagt att det är nog med pizzerior...att vi ska nog vara lite försiktiga med att bevilja praktiker på pizzerior...för ett tag tenderade det att bli väldigt mycket landsmän...och då övar man ju inte mycket språk...så det är klart att man har den parametern med sig...men sedan om de skulle anställa är det ju bättre att ha ett jobb än inte (Lukas).

ja alltså vår uppgift är ju att få ut dem i arbete så fort som möjligt...det är ju vår primära uppgift så om de skulle stå och välja mellan att vara arbetslös och leva på stöd och få jobb hos en landsman så är det klart att jobbet går först...det finns det ingen tvekan på i vår organisation kan jag säga...(Markus).

Citaten illustrerar den tydliga diskursen kring arbete som prioriterat mål i integrationsarbetet, och man kan tolka det som att svenskspråksövning i förhållande till denna är underordnad. Tidigare forskning belyser att rekrytering ofta sker landsgruppsrelaterat p.g.a. språkliga fördelar och att invandrare inte har samma möjlighet att göra karriär på arbetsmarknaden p.g.a. brist på kontakter och kunskaper i svenska (Åslund & Nordström- Skans 2010, Hjerm & Scheirup 2007). Det rekryteringssystem som beskrivs i tidigare forskning, kan utifrån citaten ovan tolkas som att bli upprätthållet genom att arbetsförmedlarna i integrationsprocessen är beredda att prioritera arbete om det finns en möjlighet till detta framför andra delar, t.ex. att ha en praktik där man lär sig svenska.

5.2.2 Individuella faktorer

En del av de intervjuade belyste att individuella faktorer hos den ”nyanlände” kan påverka integrationsprocessen. Det som speciellt togs upp var personliga upplevelser av svårare grad som många ”nyanlända” har med sig då de kommer hit, vilka kan påverka förmågan till motivationen och målmedvetenheten gällande integrationsprocessen

... ja alltså det är ju olika för olika människor hur mycket man har med sig och så...hur mycket man har gått igenom...så visst är det så att vissa personer behöver inte lika mycket stöd som andra medan andra kan behöva väldigt mycket stöd...[...].ja de är som sagt att man dels känner att...man har ett mål också...sen visst det är inte säkert att man sen har mål och så...man har mycket med sig också...man har kanske varit med om hemska saker... (Anna).

Att motivera den ”nyanlände” till deltagande betonades av de flesta, och samtliga framförde under intervjuerna att man oavsett problem ska ha en etableringsplan om man har 25% prestationsförmåga.

...det kommer inte vara många som inte kommer att vara med...vi har fått tydliga riktlinjer från generaldirektören om att vi ska ha ett inkluderande synsätt...vi kommer inte att leta efter hindren utan kommer att leta efter de möjligheter som finns...och sedan så får tiden utvisa istället...så alla kommer skrivas in...men de som inte har en deltagarförmåga över 25% ska inte vara med...men det kan inte avgöras efter ett samtal...jo om man ligger i koma på sjukhus...då är det klart att man inte kan delta...men kan man bara vara med på något sätt så ska vi inkludera dem...så inkluderande pratar vi om nu och deltagarförmåga...(Markus)

Det återspeglas både en förståelse, empati och en makt i ovanstående citat. Utifrån Nergaards (2004) modell kan man tydligt se den påverkan på arbetsförmedlaren som finns ovanifrån politiskt, vilken strukturmässigt inte ger mycket handlingsutrymme för arbetsförmedlaren att vara empatisk gällande tolerans för invandrarens upplevelser i förhållande till att driva integrationsprocessen mot arbete.

Diskursen kring att integrationsprocessen ska vara effektiv och träda ikraft tidigt går inte ihop med diskursen om att människor har personliga problem som eventuellt hindrar en motivation till att lära sig nya saker och anpassa sig.

5.2.3 Strukturella faktorer

Integrationsprocessen lyftes av arbetsförmedlarna även fram som strukturellt fenomen. Samordning mellan olika myndigheter belystes i samtliga intervjuer som en mycket viktig faktor för att den effektivitet man eftersträvar i integrationsprocessen ska fungera. Att samverka med andra myndigheter som t.ex. Försäkringskassan gällande deltagande och etableringsersättning, kommunerna med SFI, barnomsorg och samhällsinformation samt sjukvården gällande prestationsutlåtanden är ett nytt moment för arbetsförmedlarna och det fanns en del oro kring denna samordning

...ja en sak som du absolut ska ha med är SFI...det är ett jätteproblem tycker vi...på vissa ställen, inte överallt kan man få vänta i flera månader, de har stängt hela sommaren, de är inte flexibla om någon t.ex. får ett instegsjobb och arbetar på förmiddagarna...då är SFI också på förmiddagarna och man måste vara där visst antal timmar och man kan bara lära dig svenska om du går på SFI, du kan inte lära dig ute på en praktik, det måste vara mer flexibelt mer lättillgängligt, inte så långa köer (Lukas)

...men samverkansbiten med migrationsverket har blivit mer framträdande i vårt arbete...samverkan över huvudtaget är viktigt...men samverkan är inte enkel...det bygger mycket på det här med prestigelöshet...och vår roll är ju att vara samordnande...men också pådrivande...och det handlar om vårt sätt att vara, att inte vi bara klampar in där till handläggaren på migrationsverket...[...]...men det här med samverkan...att det är viktigt att vi lägger tid på att det ska funka liksom...att vi vet vilka vi ska kontakta...och att de vet hur vi jobbar...att vi har uppbyggda kontakter...sedan är det inte lätt för vi jobbar mot många olika kommuner, väldigt många... (Anna).

Det som främst sågs som hinder gällande strukturella faktorer var långa köer till SFI, barnomsorg och samhällsinformation och det framkom att man vanligen får vänta månadsvis på dessa innan det finns platser tillgängliga vilket innebär att tiden på etableringsplanen tickar och man förhindras andra hänvisade aktiviteter.

Man kan utifrån arbetsförmedlarnas beskrivning dra en slutsats av att det skett ett glapp mellan politikernas intention och arbetsförmedlarnas verklighet (Nergaard 2004). Glappet mellan diskursen att integrationsprocessen ska vara effektiv och införas från första stund blir hindrad av de strukturella problem som står i vägen och orsakar en frustration hos arbetsförmedlaren i dess utförande av integrationsarbetet.

En tolkning utifrån detta är att det för arbetsförmedlarna ibland är omöjligt att upprätthålla direktiven om effektivitet p.g.a. strukturella faktorer som varken arbetsförmedlaren eller den ”nyanlände” kan påverka. I samband med strukturella problem finns det en maktlöshet kring att kunna styra integrationsprocessen för arbetsförmedlaren.

5.2.4 Arbetsgivarens roll

Under intervjuerna framkom det att arbetsförmedlarna enligt sitt uppdrag ska arbeta med gruppen arbetsgivare i lika stor utsträckning som man arbetar med de ”nyanlända”, vilket inte fungerar i praktiken enligt arbetsförmedlarna

alltså hälften av vår tid ska ju läggas i princip på arbetsgivare...sen är vi inte där ännu men vi är på bra väg ju...[...]...(Markus)

...vi kan ju slita ihjäl oss här inne om vi inte har arbetsgivare med oss som vill anställa så kan vi ju ha alla möjliga åtgärder och hjälp...men det leder ju ingen vart...så vi måste ju hitta praktikplatserna så att de får in en fot så att de kan visa vad de går för...men det är det ju med hela AF:s arbete...att om vi inte har några bra kontakter så fungerar ju ingenting...[...]...men det är lite för dåligt med det...borde vara mer [...] (Lukas)

I Prop. 2009/10:60 menar man att en mer arbetsinriktad och effektiv integration måste ha en väl fungerande arbetsmarknad med en effektiv matchning mellan utbud och efterfrågan av arbetskraft. Utifrån citaten ovan kan man tolka det som att det skett ett glapp mellan politikernas intention och arbetsförmedlarnas verklighet (jmf. Nergaard 2004).

Gällande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetsförmedlare framkom det att arbetsförmedlaren i viss utsträckning får anpassa sig efter arbetsgivarens vilja gällande att ordna arbete och praktik till de nyanlända

...[...]och då kan vi ju berätta att den här personen har det här med sig och motivera arbetsgivaren till att det här kommer bli jättebra...du kan inte missa den här personen...så att det är ju mitt jobb att försöka hjälpa till...och framförallt försöka få arbetsgivaren att förstå att den här personen kommer tillföra företaget mycket...[...] vi får ju respektera arbetsgivarnas önskemål för de har ju ett visst behov till sina företag och det är viktigt att de får rätt kompetens...vi kan ge förslag på många personer och sedan så är det arbetsgivaren som väljer...(Anna).

...[...]och det är ju viktigt att arbetsgivarna känner ett förtroende för arbetsförmedlingen... att om de kontakter oss så får de den hjälp de behöver med rätt person och så...[...]...och så får man motivera dem med en praktik så att de inte känner att de chansar hej vilt... [...]...det är där jag tror att problemet ligger att vi inte har tillräckligt många arbetsgivare som vill anställa... att ett utländskt namn kanske skrämmer en del (Lukas)

[...]...ibland är det svårt att veta vad deras erfarenhet egentligen är värd här i Sverige... ”jag är bilmekaniker... eller jag är It-tekniker” säger dem...och det är svårt att se vad det innebär egentligen... kan man lika mycket som en svensk utbildning ger? Ibland ger de kanske t.o.m. mer...sen har vi kanske också en bild av att är man it – tekniker från Afghanistan så kan man ingenting ungefär...men så behöver det ju inte vara...de kan ju vara utbildade på jättefina skolor ju...och det har ju inte arbetsgivarna koll på så det krävs ju lite extra...jo men kommer man från Ryssland så tror jag det finns en bild av att man har en bättre utbildning än om man kommer från Somalia...och även Afghanistan...att man inte tror att folk har så mycket med sig där....(Markus)

Utifrån både Nergaards (2004) modell och forskning ser man att arbetsgivarna har en makt i förhållande till arbetsförmedlaren gällande sina krav på arbetskraft, vilket även intervjupersonernas svar uttrycker. Man kan tolka det som att arbetsförmedlarnas förmåga att övertala och argumentera blir viktigare än vad de ”nyanlända” har för kompetens vilket kan tyckas vara snedvridet. Ur ett postkolonialt perspektiv kan man även se att man tenderar att överordna svensk utbildning genom en viss skepsis mot en del gruppers utbildning hos både arbetsgivare och arbetsförmedlare (jmf. Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007).

Arbetsförmedlaren har lite makt i förhållandet till arbetsgivare (Nergaard 2004) och man kan utifrån citaten ovan se en tendens till att de ”nyanlända” definieras som det prioriterade problemet. Det är intressant att belysa det maktperspektiv som handlar om att välja de ”nyanlända” som den grupp man jobbar med i större utsträckning för att anpassa till den andra gruppen - arbetsgivarna, då man har ett uppdrag att arbeta med arbetsgivare lika mycket. Diskursen riktar sig mot att de ”nyanlända” ska anpassas och göras attraktiva och valbara av arbetsmarknadens representanter och deras makt att påverka detta är liten i förhållande till arbetsförmedlaren (Neergard 2004). Tidigare forskning visar att rekrytering ofta sker genom nätverk vilket innebär att få jobb lämnas till arbetsförmedlingen att fördela (Neergard 2004, Åslund & Nordström- Skans 2010) vilket kan vara en förklaringsfaktor till varför arbetsförmedlaren måste anpassa sig i så stor utsträckning till arbetsgivarens krav. Utbudet av arbetskraft är mycket större än efterfrågan på arbetskraft vilket innebär att den som efterfrågar kan ställa stora krav och välja bland utbudet. Utbudet däremot kan inte ställa så stora krav. Utifrån systemet som råder med tidsbrist i kontakten med arbetsgivarna kan man tolka det som att det är svårt att förändra de förhållanden som beskrivs i tidigare forskning som visar att invandrare i högre grad diskrimineras på arbetsmarknaden, har generellt sämre arbetsmiljö, och i högre grad är representerade i korta deltidsjobb (Hejrm & Scheirup 2007).

5.2.5 Kultur

Under intervjuerna nämndes det att boende i vissa fall kunde innebära problem för integrationsprocessen och man hänvisade boendeproblemen till att ha kulturella präglingar, t.ex. att vissa grupper väljer att flytta tillsammans i klaner.

Detta kan relateras till den tidigare forskning som visar att många invandrare bosätter sig i närheten av andra med samma bakgrund p.g.a. resurser t.ex. att det i ett visst område erbjuds ett visst hemspråk (Åslund & Nordström- Skans 2010). De flesta intervjuade menade att många ”nyanlända” väljer att hellre bo nära sitt nätverk än att flytta till städer med möjlighet för ”bättre” boende och arbete

...man flyttar in till anhöriga i trånga lägenheter då man vet att det är kö till SFI och det är kö till samhällsorienteringen det är kö till barnomsorg...allting blir försenat...och så säger man ”du kan flytta till någon mindre kommun inåt landet...där är det mindre kö och du kan börja SFI på måndag...” men nej...de vill hellre bo kvar....”men du kan få större lägenhet i Svalöv” men nej de vill hellre bo här...[...] (Lukas).

Men på frågan om man skulle vilja ha något annorlunda än valfrihetssystemet gällande boende så svarade de flesta nej

[...]...det har ju funnits länder där man tvingat folk att bosätta sig på vissa ställen eller rättare sagt har man deporterats...jag tänker på gamla Sovjet...och vi lever ju inte i det samhället och jag skulle inte vilja leva i det heller...fri bosättning måste man ha i en demokrati...annars har man ju gått lite långt... sen kan man motivera och ge verktyg, ge så mycket info att personen kan fatta ett klokt beslut...det är ofta det som saknas...om jag inte vet att det blir bättre för mig att bosätta mig i t.ex. Jönköping så kan jag aldrig fatta det beslutet (Markus).

Man kan urskilja en krock mellan diskursen om att integrationsprocessen ska präglas av valfrihet samtidigt som den ska innehålla effektiva insatser mot målet att bli attraktiv för arbetsmarknaden, med snabbt inträde i SFI och samhällsinformation. Sättet som en del ”nyanlända” väljer att bosätta sig på upplevs av arbetsförmedlarna som hindrande för aktiviteterna som ingår i integrationsprocessen och man ser det som en uppgift att ge information om vad som är bättre, vilket kan tendera att bli en maktfaktor. Man kan utifrån det postkoloniala perspektivet skönja ett resonemang om vad som vore ”bättre” för den ”nyanlända” gällande boende, att det ur våra mått mätt inte är värdigt att bo på det sätt som de väljer, även om de själva möjligtvis trivs bra (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007).

Att kulturella skillnader är stora betonades under några av intervjuerna

alltså det som handläggarna pratar om ju är att man inte gör en geografisk resa från Irak till Sverige...utan en tidsresa...den tidsresan är på ett par hundra år...så stor skillnad är det...(Markus)

Samtliga arbetsförmedlare ansåg i intervjuerna att det är viktigt att den ”nyanlända” ska få behålla sin kultur, att man ska integreras men inte försvinna. Åsikterna skiljde sig åt gällande hur man praktiskt arbetar med denna bit

[...]...men kulturuppdrag har vi ju inget ju...utan vårt begränsas till arbete och boende och leverne...sen tror jag att man tar hand om kulturbiten själv...(Markus).

[...]...det är ju naturligt, man kommer från olika länder och man har olika saker med sig och då menar jag att om vi informerar om att nu har du kommit till Sverige och talar om lite kring rättigheter och skyldigheter...och då menar jag att detta är en process...och man kan inte ändra det direkt...men börjar man redan där första dagen då personen fått sitt uppehållstillstånd...men jag menar det handlar inte om att suddas bort några kulturer...för de har ju med sig sina kulturer...man det handlar om att integreras i samhället och att vi talar om lite vad som finns...och så tror jag att personen själv hittar sin väg i det här...Anna).

[...] men sedan måste man ju anpassa sig lite efter dit man kommer också...men det tycker jag ändå att de flesta gör...(Lukas).

Man kan varken utifrån citaten eller Prop. 2009/10:60 återfinna någon diskurs kring att integrationsarbetet aktivt ska arbeta med att låta den ”nyanlända” behålla sin kultur. Utifrån det postkoloniala perspektivet kan man se detta som en maktfaktor, då det till störst del är svensk kultur som är stöpformen då man ska integreras, och att man i diskursen kring integration helt enkelt överordnar svensk kultur att vara den man ska anpassa sig till. Detta görs genom att fokusera insatser i integrationsprocessen till vad man behöver kunna för att fungera i Sverige. Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet är det naturligt att majoritetskulturen blir stöpformen eftersom skaparen av integration ser världen utifrån sina egna ögon och därför skapar utifrån en referensram man känner till (jmf. Burr 2003).

De flesta arbetsförmedlare ansåg att integrationsprocessen fungerar bra trots många kulturskillnader, och man menade inte att det uppstod speciellt mycket problem med kulturkrockar i förhållande till arbetsmarknaden. Utifrån svaren på frågan om hur man skulle hantera en eventuell kulturkrock t.ex. att en ”nyanländ” p.g.a. religiösa eller kulturella skäl inte vill ta ett visst jobb, noterade jag att man främst resonerade utifrån hänsyn till arbetsgivaren och inte de ”nyanländas” kultur

Vi har ju arbetsgivarna som är halva vår arbetsgrupp ju...så har jag en kvinna med slöja som inte vill göra köttbullar...är det bäst för företaget då...egentligen inte...(Markus)

Utifrån ett postkolonialt perspektiv kan man se detta som ett exempel på den överordning som sker av den västländska kulturen som finns i integrationsprocessen. Diskursen om att den ”nyanlända” ska vara anpassad till arbetsmarknaden blir tydlig.

Kvinnor är den grupp som i forskningen pekats ut som svagast på arbetsmarknaden bland de ”nyanlända” (Prop. 2009/10:60, Regeringskansliet 2009, Åslund & Kennerberg 2010). I intervjuerna nämndes det att många ”nyanlända” kvinnor inte får arbeta för sina män och att det hittills inte heller funnits incitament för att påverka detta.

Några av arbetsförmedlarnas menar att detta kommer att förändras i.o.m. reformen och att man nu kommer att arbeta mer motiverande med gruppen kvinnor. Arbetsförmedlarna betonade även det mer individualiserande systemet som en påverkansfaktor för detta, bl.a. att individuella etableringsplaner möjliggör en förändring

alltså det är mycket handläggarens uppgift att motivera och informera... sedan har vi ju den här drivkraften med ekonomin... att antingen får man en ersättning eller två ersättningar...[...] (Markus)

jag tänker jobba som så att jag träffar personen och undersöker vad denna har med sig från sitt hemland och så börjar vi där och så talar vi om vilka förutsättningar det är här i Sverige ... rättigheter och skyldigheter... och den informationen får personen väldigt snabbt eftersom SFI ska komma igång snabbt och att samhällsundervisning ingår där... alltså kunskap till den sökande... samtidigt som jag informerar om de bitarna samtidigt... så då handlar det om att ge personen information om att nu har du kommit till Sverige och det är ditt ansvar att hjälpa till här i planeringen mot egen försörjning (Anna).

... ibland är det väl så att kvinnan inte får jobba... utan ska vara hemma och ta hand om hem och barn... då blir det tvärt emot vårt arbete då ju...[...] vi måste ju tänka mot arbetsmarknaden... vi kan ju inte tänka att vi jobbar inte så mycket med dig för du ska vara hemma och ta hand om barnen... så får vi inte lov att tänka... vi måste tänka arbete ju...[...] (Lukas)

Citaten ovan gestaltar exempel på hur man konstruerar ”det rätta” och överordnar vår kulturs värderingar (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007). Det blir en krock mellan diskursen kring jämlikhet och diskursen om att få behålla sin kultur (att vara hemma och ta hand om barnen). Man kan tolka detta som att man vill ”hjälpa” kvinnorna bort från den ”föråldrade kulturen” och patriarkala förtryck vår kultur ser av att vara hemmafru (Eriksson – Zetterquist & Styhre 2007). Utifrån tidigare forskning som visar att många ”invandrare” är diskriminerade på arbetsmarknaden och har generellt sämre arbetsmiljö kan man med ett kritiskt förhållningssätt fundera över vad man ”räddar” kvinnorna till.

5.3 Summering

För att ”knyta ihop säcken” kring uppsatsens frågeställningar sammanfattas nedan vad man kan dra för slutsatser

Avseende arbetsförmedlarnas *uppfattning om integration och en fungerande integrationsprocess* kan man säga att arbete är det primära målet eftersom det anses vara nyckeln till nätverk, språk och självförsörjning. Tillgång till SFI-undervisning, barnomsorg och samhällsinformation sågs även som viktiga faktorer, och man belyste i samband med dessa strukturella hinder för en effektiv integrationsprocess, t.ex. långa köer.

Avseende *uppfattningen om arbete i förhållande till integration* så anser man att denna relation kommer vara ytterst prioriterad och framträdande i integrationsprocessen. Man har ett tydligt mål vilket är att få ut den ”nyanlända” i arbete. Detta gestaltas bl.a. genom strävan efter tidig praktik i kombination med SFI. Man anser även att arbetsgivare är ett viktigt arbetsområde för att kunna skapa fler arbetsmöjligheter, vilket man i dagsläget inte kan jobba med lika mycket som man jobbar med de ”nyanlända”.

Avseende *uppfattningen om klientgruppen* har man nämnt många olika faktorer som kommer att påverka integrationsprocessen, bl.a. de ”personliga” upplevelser den nyanlände har med sig som kan ha påverkan för prestationsförmågan.

Man har även nämnt boendemönster som en faktor som påverkar integrationsprocessen samt att kulturkrockar kan uppstå. Den beskrivning som ges av integrationsprocessen visar att det förväntas av klientgruppen att denna följer de direktiv som ges.

6. Avslutande reflektion

Intentionen som fanns då man konstruerade Prop. 2009/10:60 och syftade till att skapa en reform mot en mer arbetsinriktad integrationspolitik har genomförts. Genom intervjuerna kan man tydligt se att grundtankarna från propositionen återfinns hos arbetsförmedlarna, då det i nästan varje tema återfinns en tydlig strävan mot att den ”nyanlände” ska lotsas mot arbetsmarknaden. Samtidigt verkar det resursmässigt och tidsmässigt inte ha satsats något på den faktor som troligtvis har störst betydelse i frågan – arbetsmarknaden själv. I Prop. 2009/10:60 betonar man att det ska finnas en väl fungerande arbetsmarknad, men hur mycket kan denna påverkas om arbetsförmedlarna inte upplever att de har tillräcklig tid att arbeta mot den? I dagsläget sker en viss anpassning till arbetsgivarna och arbetsförmedlarna är nöjda om de ”nyanlända” får arbeten där de inte ens behöver prata svenska.

Utifrån detta sammanhang kan man fråga sig vem som påverkar integrationen mest egentligen, politiken eller arbetsgivare? Gällande styrning av integrationsarbetet är som åskådliggjort politiken en tongivande faktor, men gällande vad resultatet konkret mynnar ut i kan tolkas som att representanter för arbetsmarknaden är minst lika tunga påverkansfaktorer.

Frågan är vad en arbetsinriktad integrationspolitik innebär?

Min uppfattning är att man genomgående ser en utövning av makt över de ”nyanländas” liv i den beskrivna integrationsprocessen. Prestationsförmågan ska bedömas, aktiviteterna ska helst vara på heltid, ersättning är bunden till aktivt deltagande och jakten på praktik och

aktivitet sker oavsett om den nyanlände känner sig redo. Så länge man är arbetslös är man i princip ”ägd” av systemet, man måste ställa upp på vissa aktiviteter, men så fort man känner vädringen av ett jobb blir man nästan mer eller mindre utskickad ur systemet – oavsett om jobbet egentligen motsvarar kvalitet avseende arbetsförmedlarnas beskrivna faktorer för att räknas som integrerad (nätverk, språk m.m.). Det finns ett behov av kontroll gällande att upprätthålla integrationsprocessens effektivitet, som visar sig i frustration då strukturella fenomen som man inte kan påverka dyker upp, t.ex. kö till SFI och barnomsorg.

Jag har även fått uppfattningen om att en arbetsinriktad integrationspolitik innebär att integrationsprocessen blir omformande och bedömande till arbetsmarknadens fördel. T.ex. är validering av arbetserfarenhet från hemlandet en stark faktor i det nya integrationsarbetet, vilket är tänkt som en positiv faktor för att ta tillvara den ”nyanländes” kompetens. Jag kan dock inte låta bli att utifrån det postkoloniala perspektivet samtidigt se att detta är ett sätt att nedvärdera andra kulturers kompetens och överordna vår egen, något som även ”invandrare” själva visar frustration över (Esken, Högfeldt & Slonje 2009). Det blir en sorts kontroll och bedömning som grundar sig i att man självklart utgår från att deras erfarenhet inte når upp till vår nivå.

Även om både politiker och arbetsförmedlare belyser strukturella och individuella faktorer påverkan på integrationsprocessen, så uppfattar jag att det övergripande ligger tyngst fokus på vad den ”nyanlände” ska åstadkomma för att passa in i Sverige.

Inledningsvis i uppsatsen presenterades följande definition av integration: ”majoriteten och minoritetsgruppen ser varandra som jämlikar och försöker kommunicera på bådadas villkor” (Bel Habib 1995, s 98).

Motsatsen till integration benämndes assimilation och definierades som följande: ”majoriteten bestämmer villkoren för kommunikation och minoritetsgruppen anpassar sig till majoritetsgruppen villkor” (Bel Habib 1995, s 98).

Utifrån hela min uppsats innehåll ställer jag mig frågan om hur den integrationsprocess som beskrivs av Arbetsförmedlingen och Prop. 2009/10:60 motsvarar Bel Habibs (1995) beskrivningar. I Prop. 2009/10:60 menar man att alla har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etisk och kulturell bakgrund.

Men vad jag kan förstå så nämns det varken av samhället (Prop. 2009/10:60) eller av arbetsförmedlarna något om att majoritetsgruppen, etniska svenskar, behöver anpassa sig i integrationsprocessen. Etniska svenskar har alltså inga konkreta skyldigheter i den utsträckning som de ”nyanländas” skyldigheter definieras.

Frågan är om man verkligen ser ”nyanlända” som jämlikar då man slussar in dem i en process som är styrd till att anpassa dem efter majoriteten. Att proklamera något annat än att alla har lika rättigheter i Sverige 2010 vore främmande, men frågan är vad orden betyder i praktiken. Utifrån perspektiven socialkonstruktivism och postkolonialism har jag i förhållande till uppsatsens empiri kunnat se tendenser till att integrationsprocessen kan tendera att pendla mellan gränsen för vad som beskrivs som assimilation och integration. Dock är det svårt för arbetsförmedlarna att påverka den omformning och kontroll som finns i systemet eftersom integrationspolitiken fått en så tydlig inriktning mot arbete. Man kan tolka det som att tendensen av glidning mot assimilation som finns i integrationsprocessen pressas fram av strukturen och riktlinjer som arbetsförmedlarna måste arbeta efter (jmf. Nergaard 2004).

Det ligger ett strukturellt maktperspektiv i sättet vi har valt att utföra den svenska integrationen på då ekonomin och effektiviteten styr. Utbudet matchar inte efterfrågan vilket innebär att utbudet måste anpassa sig till efterfrågan. Dock kan man med stor spänning se på framtiden och de förändringar som stora pensionsavgångar kommer att orsaka. Plötsligt blir det kanske ett nytt maktförhållande i integrationsprocessen då arbetsmarknaden öppnas upp, och efterfrågan kanske styrs från individens sida istället...

Referenslista

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2008) "Etiska reflektioner" i Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans & Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina, (red). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur

Andersson, Roger (2007) "Boende och segregation". I Hjerm, M & Peterson, A (red.): *Etnicitet. Perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups förlag

Arbetsförmedlingen (2010:1) "Etableringsreformen" (elektronisk)
<http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Samarbete/Etablering-av-nyanlanda.html> (10-11-25)

Arbetsförmedlingen (2010:2) "Etableringslotsen – en ny aktör" (elektronisk)
<http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Nyheter-Arkiv/Nyheter-Om-Arbetsformedlingen/8-23-2010-Etableringslotsen---en-ny-aktor.html> (10-11-25)

Arbetsförmedlingen (2010:3) "Frågor och svar om etableringsreformen" (elektronisk)
<http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Samarbete/Etablering-av-nyanlanda/Fragor-och-svar-om-etableringsreformen.html> (10-11-25)

Arbetsförmedlingen (2010:4) "Särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb" (elektronisk)
<http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.46ccfec5127ddceec778000446/insteg_sok.pdf> (10-11-02)

Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber,

Bel Habib, Hedi (1995) "Att förstå främlingsfientlighet och rasism" i Statens invandrarverk (red.): *Rasismens varp och trasor : en antologi om främlingsfientlighet och rasism*. Norrköping : Statens invandrarverk

Burr, Vivien (2003) "*Social constructionism*" London : Routledge

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Styhre, Alexander (2007) *Organisering och intersektionalitet*. Malmö : Liber,

Eriksson Catharina, Baaz Maria & Thörn Håkan (1999) *Globaliseringens kulturer : den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa

Esken Piret, Högfeldt Katarina & Slonje Katarina (2009) *En av folket helt enkelt – om integration i praktiken. En sammanställning av Preventions och Utvecklingsenheten, Göteborg stad*. Bohus: Ale Tryckteam

Grip, Lena (2010) *Likhetens rum – olikhetens praktik. Om produktion av integration i fyra svenska kommuner*. Karlstad: Universitetstryckeriet

Hjerm, Mikael & Scheirup, Carl-Ulrik (2007) "Integration och arbete" I Hjerm, M & Peterson, A (red.): *Etnicitet. Perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups förlag

Immi (2010) ”Statistik om invandring och utvandring” (elektronisk)
<<http://www.immi.se/migration/statistik/>> (20-10-2010)

Jönson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber

Kennberg, Louise & Åslund, Olof (2010) ”SFI och arbetsmarknaden” (elektronisk) <<http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2010/r10-10-Sfi-och-arbetsmarknaden.pdf>> (10-11-09)

Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända (elektronisk)
<www.notisum.se/rnp/sls/lag/20100197.htm> (26-10-2010)> (10-11-25)

Lindberg, Christer (1998) *Den gode och den onde vilden*. Lund : Arkiv
Länsstyrelsen (2010:1) ”Introduktion och etablering för nyanlända” (elektronisk)
http://www.lansstyrelsen.se/lst/sv/amnen/Integration/etablering_av_nyanlanda_flyktingar_och_invandrare/introduktion_for_nyanlanda/” (10-11-25)

Länsstyrelsen (2010:2) ”Hur många personer söker asyl i Sverige och hur många får stanna?”(elektronisk)
<http://www.lansstyrelsen.se/lst/sv/amnen/Integration/etablering_av_nyanlanda_flyktingar_och_invandrare/statistik_2.htm> (25-10-2010)

May, Tim (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin (2010) ”Invandrare” < <http://www.ne.se/sok/invandrare?type=NE>>
(10-12-24)

Neergaard, Anders (2004) ”Arbetsförmedlarna på en rasifierad arbetsmarknad: Förändrare, förstärkare eller bara förvaltare?” Rapport. Linköping University Electronic Press: Linköping

Prop. 1989/90:105 ”Om samordnat flyktingmottagande och nytt system för ersättning till kommunerna, m. m.” (elektronisk)
<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GD03105> (10-11-25)

Prop. (1997/98:16) ”Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik” (elektronisk)
<<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/22/71/bbd15e5a.pdf>> (10-11-25)

Prop. (2009/10:60) ”Nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd” (elektronisk)
<<http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/59/98/31141681.pdf>> (10-11-02)

Regeringens skrivelse (2009/10:233) ”Egenmakt mot utanförskap – redovisning av Regeringens strategi för integration” (elektronisk) <
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/83/16/7c02c38f.pdf>> (10-11-25)

Regeringskansliet (2007:1) ”Krafttag mot utanförskapet” (elektronisk)
<<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8980/a/80545>> (10-11-02)

Regeringskansliet (2007:2) ” Integrationspaketet – regeringens satsningar för att påskynda etableringen på arbets- och bostadsmarknaden” (elektronisk)
<<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/08/04/61/9c10cef1.pdf>> (10-11-02)

Regeringskansliet (2009) Faktablad, Integrations- och jämställdhetsdepartementet (elektronisk)
<<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/59/89/b00c02ea.pdf>> (25-10-2010)

Regeringskansliet (2010) ”Mer effektivt mottagande och introduktion för invandrare” (elektronisk) <<http://www.sweden.gov.se/sb/d/2279/a/135426>> (10-11-01)

Sibbmark & Åslund (2010) ” Uppföljning och utvärdering av etableringssamtal” (elektronisk)
< <http://www.ifau.se/sv/Forskning/Pagaende-forskning/Arbetsmarknadspolitik/Uppfoljning-och-utvardering-av-etableringssamtal/>> (2010-11-22)

Skans, N. Oskar & Åslund, Olof (2010) ”Etnisk segregation i storstäderna - bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985-2006” (elektronisk) <
<http://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/2010/etnisk-segregation-i-storstaderna/>> (10-11-10)

Vetenskapsrådet (2002) ” Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning” (elektronisk)
<http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf> (10-11-25)

Wennerberg, B. Sören (2001) *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Malmö:Liber

Winter, J. Marianne & Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1 → Informationsbrev

Hej,

Mitt namn är Moa Nordberg och jag läser 6:e terminen på Socionomprogrammet i Lund. Jag ska under hösten skriva min kandidatuppsats kring Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Mitt syfte med uppsatsen kommer vara att belysa:

- Ifall arbetssättet enligt den nya lagen ger den nyanlända invandraren bättre redskap och förutsättning för att bli integrerad i det Svenska samhället.

Jag vänder mig till er med önskan om att ta del av era tankar inför det kommande arbetet enligt Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Jag skulle vilja intervjua personer på Arbetsförmedlingen som ska arbeta i direkt kontakt med de nyanlända invandrarna.

Intervjuerna kommer att ha formen av ett samtal och vara cirka 30 minuter. Den intervjuade kommer givetvis vara helt anonym och namnet kommer inte att nämnas i den färdiga uppsatsen. Det är bara jag som kommer att ha tillgång till materialet.

Jag önskar även att komma i kontakt med den verksamhet som ska anordna samhällsorienteringen för de nyanlända invandrarna samt de lotsar ni har för avsikt att jobba tillsammans med.

Jag skulle vara mycket tacksam om Du skulle kunna förhöra Dig med Din personal om det finns ett intresse av att delta i en intervju kring detta ämne.

Med vänlig hälsning
Moa Nordberg

Telefon: XXXX
Mail: XXXX

Bilaga 2 → Intervjuguide med arbetsförmedlare

Inledning & Bakgrund

- Hur länge har du arbetat på arbetsförmedlingen och har du någon annan arbetslivserfarenhet sedan tidigare?
- Någon erfarenhet av att arbeta med invandrare och integration?
- Har du fått någon utbildning inom området?

Förståelse av integration

- Vad innebär ordet integration för dig? Kan du berätta vart du tror att du har fått denna bild ifrån? (jobb, media, vänner?)
(- Vilka delar ingår i begreppet integrationsarbete för dig (ex boende, jobb, socialt stöd)? Finns det några av dessa delar som är viktigare än andra tror du, när det gäller att bli integrerad?)
- När skulle du beskriva att en invandrare är integrerad och vad tror du är faktorer som påverkar att invandraren blivit integrerad? Är etablerad samma sak som att vara självförsörjande? Eller är man etablerad då man har en praktikplats/en svensk vän?
- Finns det bra integrationsarbete respektive dåligt integrationsarbete?
- Vad tycker du är viktigt att lyfta fram för förbättringar eller lösningar som bör göras i förhållande till integrationsproblematiken idag?
(- Hur tror du att du kan skapa bra förutsättningar för att motivera invandraren till ”en lyckad” integration genom ditt jobb?)

Relationen mellan arbete och integration vid AF:s huvudansvar

- Tror du att vägen till arbete för den nyanlända kommer bli tydligare och effektivare nu när AF tar över arbetet? Vad kan detta bero på?
- Hur ser du på processen att skapa en ömsesidig integration? Att motivera arbetslivets företrädare att anställa invandrare? Hur kommer ni att jobba med detta?
- Kommer arbetet med arbetsgivare ske på något speciellt sätt?
- (- Tror du att det kommer att uppstå några problem/motsättningar gällande målet mot arbete i integrationsarbete och andra intressen hos invandraren? Hur kommer du att hantera detta isåfall?)
- Ser du något problem med att många invandrare hamnar på vissa arbetsplatser där det generellt redan jobbar mycket invandrare? Vad tror du detta innebär för integrationen?
- Har du någon tanke om hur du kommer att jobba med just denna fråga?

- Det begrepp som hittills har använts i integrationsarbetet är ju introduktion.
- Vad tänker du när du hör detta? Är det något som skiljer sig utifrån det arbete som ni kommer att utföra med etablering?
- På vilket sätt skiljer sig en etableringsplan från en introduktionsplan, och vad har den för fördelar/nackdelar som inte introduktionsplaner har?

Uppfattning av klientgruppen

- Hur föreställer du dig den grupp du kommer att möta i ditt arbete?
 - (- Kommer gruppen att variera, finns det en del av gruppen som kommer att behöva mer stöd än andra?)
 - (- Finns det något du tror kommer att fungera bra/mindre bra i arbetet med din nya klientgrupp?
 - Vilka svårigheter finns och hur kan du göra för att lösa dem?)
- Hur kommer arbetet med denna att skilja sig från de Svenskar ni arbetar med? (ex:att man accepterar praktik, gratisjobb i större utsträckning, för att arbetsgivarna är misstänksamma)
- Hur tror du att man kan göra för att stötta de grupper som har svårare (ex: kvinnor) att etablera sig (snabbare) på arbetsmarknaden?
- Hur tänker du kring att låta invandraren behålla sin ”kultur”?